

MigrantInnenUmweltZeitschrift

Temmuz 2009 | Juli 2009 **Sayı 2** | Ausgabe 2 | **0,50€**

türkisch-deutsches umweltzentrum berlin berlin türk-alman cevre koruma merkezi

»Kicken für ERK« Mach mit beim Fußballturnier!!

Die Attac-Wasserkampagne
ruft auf zum deutsch-türkischen
ruft auf zum deutsch-türkischen
Fußballturnier! Im September
kicken wir gegen die fatale Politik der
kicken wir gegen die fatale Türkei.
Wasserprivatisierung in der Türkei.
Noch nötig: Du und Deine Mannschaft!

Noch nötig: Du und Deine Walliesen Schaften treten gegeneinander an.
8-10 Fußballmannschaften treten gegeneinander an.
Pro Team werden 8 SpielerInnen (6 FeldspielerInnen)
Pro Team werden 8 SpielerInnen) ihr Bestes geben. Mit
Plus 2 AuswechselspielerInnen) ihr Bestes geben. Mit
Plus 2 AuswechselspielerInnen) ihr Bestes geben. Mit
Plus 2 AuswechselspielerInnen) ihr Bestes geben. Mit
Von der Partie sind bereits die Teams Microphone
Von der Partie sind bereits die Teams Microphone
Mafia (Rap-Band aus Köln) und Attac-Köln. Weitere
Teams, Cheerleader und Fanclubs sind willkommen.

Macht mit, habt Spaß, Muskelkater und setzt mit uns ein politisches Zeichen! Unterstützt mit uns jene Kräfte in der Türkei, die dort gegen die Privatisierungen streiten.

Nähere Infos unter: www.attac.de/wasser

STOPPT DIE WASSERPRIVATISIERUNG IN DER TÜRKEI!! Stell Dir vor in zehn Jahren lebst Du in einer Welt, in der...

- ► Du Dein Leitungswasser bei Nestlé oder Aldi abonnieren musst!
- ► der Rhein nicht mehr der Rhein ist, sondern der BASF Fluss!
- die Telekom ihre Flüsse rosa färbt, weil Coca Cola viele andere schon rot gefärbt hat!
- ➤ Du kein Regenwasser mehr sammeln darfst!

INFO: Wann? September 2009

Wo? Sporthalle in Leverkusen–Quettingen

Finanzielles? Um die Unkosten zu decken, erheben wir ein Startgeld von 50 f. pro Managen heft.

wir ein Startgeld von 50€ pro Mannschaft.

Anmeldung? Ja, sobald wie möglich, bis spätestens 7.9.2009 bei Astrid Schaffert unter schaffert@attac.de, Tel.: 0761/6129 0440.

Bei der Anmeldung nicht vergessen, den Mannschaftsnamen anzugeben, die Kontaktadresse sowie eine Namensliste der Mannschaft. Falls es jemanden in Euren Reihen gibt, der oder die der Presse für ein kurzes Interview zur Verfügung stünde, vermerkt dies bitte bei der Anmeldung.

Kleidung: Hallenschuhe, Schienbeinschoner und pro Mannschaft einheitlich weiße oder schwarze Hosen. Trikots werden von uns gesponsert.

Sevgili okuyucular, Liebe Leserinnen und Leser,

Mesnevi

Her gün bir yerden göçmek ne iyi,
Her gün bir yere konmak ne güzel
Bulanmadan, donmadan akmak ne hoş,
Dünle beraber gitti cancağızım;
Ne kadar söz varsa düne ait,
Şimdi yeni şeyler söylemek lazım.
– Mevlânâ –

Göçmenler için bir çevre koruma dergisi çıkarmak, bizim için, toplumumuzda daha fazla insanı doğaya ve çevreye saygılı bir yaşam tarzı ve bozulmamış bir doğa için kazanmak anlamını taşıyor. Çevre sorunları artmakta ve iklim değişikliği hızla ilerlemektedir. Bu gerçeklerden dolayı herkese ihtiyaç var.

Dünyamızın 3'te 2'sinin sudan oluştuğunu ilkokulda öğrenmiştim. Bu bilgiyi bize veren ilkokul öğretmenim, sınıfımıza içinde 9 kitap bulunan bir kitaplık kurarak ve bana bir kitap hediye ederek, hayatıma büyük bir etkide bulunmuştur. 70'li yıllarda Türkiye'nin ücra bir köşesinde bu büyük bir olaydı (ilkokulun sonuna kadar ders kitapları dahil, 3'ten fazla kitabım olmamıştı).

Kafamda hep bu cümle vardı. Bir taraftan kitaplarda sonsuz okyanuslar üzerine yazılmış hikayeler okuyor, diğer taraftan da, neden etrafımızda hemen hemen neden hiç su kaynağı yok?, biz hergün temiz su bulmak için çabalıyoruz? ve kirli sudan dolayı bebekler ölüyor? gibi soruları kendime şaşkınlıkla soruyordum.

Bu sayımızda ana konumuz su. İklim değişikliğinin dünyanın birçok yerinde, su tedarikinde önemli bir rol oynadığı tartışılmaz. Göllerdeki su miktarı hızlı bir şekilde azalmakta (örneğin orta Anadolu'daki Göller Bölgesi'nde ve Baykal Gölü'nde), nehirler kurumakta ve kuraklık dönemleri sıklaşmaktadır. Bu liste kolayca uzatılabilir.

Bu sayımızda su ve su tasarrufuyla ilgili yazılar (Mavi Altın; Suyu, çok geç olmadan tasarruflu kullanalım!), su üzerine bir çocuk sayfası ve diğer birçok konuda önemli yazılar bulacaksınız.

Bu sayının hazırlanmasında ve dağıtılmasında emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Okurken eğlenmenizi ve günlük hayatınızda su kullanırken, az da olsa dikkat ve özen göstermenizi diliyorum!

Saygılarımla Dr. Turgut Altuğ

Eine MigrantInnenUmweltZeitschrift zu veröffentlichen, heißt, so viele Menschen wie möglich in unserer Gesellschaft für eine intakte Natur und eine nachhaltige Lebensweise zu gewinnen. Die Umweltprobleme häufen sich und der Klimawandel schreitet voran. Aufgrund dieser Tatsachen ist Jede/r gefragt.

Unsere Erde besteht aus 2/3 Wasser lernte ich an der Grundschule. Der Lehrer, der uns dies beigebracht hat, spielte eine sehr große Rolle in meinem Leben, indem er ein Bücherregal mit neun Büchern in den Klassenraum stellte und mir ein Buch schenkte. Damals in den 70ern, in einem abgelegenen Teil der Türkei, war dies ein großes Ereignis – bis Ende der Grundschule hatte ich nicht mehr als drei Bücher (einschließlich meiner Lehrbücher).

Im Kopf behielt ich diesen Satz, las in Büchern Geschichten über unendliche Ozeane und wunderte mich immer wieder, warum um mich herum doch kaum Wasserquellen zu finden waren, wir täglich um sauberes Wasser kämpfen mussten, Babys aufgrund des verschmutzten Wassers starben.

In dieser Ausgabe geht es vor allem rund um das Wasser. Dass der Klimawandel bei der Wasserversorgung in vielen Teilen der Erde eine große Rolle spielt, ist unstreitbar. Die Seen verlieren rapide ihr ursprüngliches Volumen (z.B. Seen in Zentral Anatolien und Baikal See), Flüsse trocknen aus und Dürreperioden häufen sich. Diese Liste kann ganz leicht verlängert werden.

Sie finden also Beiträge über Wasser "Das blaue Gold", den sparsamen Umgang mit Wasser "Wasser sparen, bevor es den Bach runtergeht", eine "Wasser-Kinderseite" und viele andere wichtige Artikel und Informationen. Meinen Dank möchte ich allen aussprechen, die bei der Vorbereitung und Verteilung dieser Ausgabe mitgemacht haben.

Viel Spaß beim Lesen und ein bisschen Rücksicht beim täglichen Umgang mit dem Wasser!

Ihr Dr. Turgut Altuğ

İÇİNDEKİLER | INHALT

4-9

Su | Wasser

"Mavi Altın" | "Das Blaue Gold"
Taze balık, ama neslini tüketmeden | Frische
Fische, aber nachhaltig
Suyu, çok geç olmadan tasarruflu
kullanalım! | Wassersparen, bevor es den Bach
runtergeht!

10

Sosyal Adalet | Umweltgerechtigkeit

Daha fazla çevre koruma daha fazla sosyal adalet sağlar mı? | Bringt mehr Umweltschutz mehr Gerechtigkeit? 14

Sağlıklı beslenme | **Gesunde Ernährung** Çocuk Beslenmesi | Kinderernährung

Çevre Merkezimizden Haberler Über Uns

Federal Çevre Bakanı Sigmar Gabriel, Türk-Alman Çevre Merkezi'nin çalışmalarını onurlandırdı.

Yapılan birçok etkinlik, çevre ve doğa korumanın göçmenler için bir konu olduğunu göstermektedir.

▶ Berlin Türk-Alman Çevre Koruma Merkezi'nin 23 Nisan 2009 tarihindeki açılış kutlaması göçmenlere yönelik yapılan çevre çalışmalarının anlamını ve ne kadar önemli olduğunu gösterdi.

Federal Çevre Bakanı Sayın Sigmar Gabriel, Friedrichshain-Kreuzberg Belediye Başkanı Dr. Franz Schulz ile beraber bir göçmen kuruluşu tarafından kurulan ilk çevre merkezinin (Almanya ve AB'de) açılışını yaptı. Açılışta Berlin Eyaleti Uyum Sorumlusu Sayın Günter Piening, ilçe Belediye Başkan Yardımcıları Sayın Monika Herrmann ve Knut Mildner-Spindler, TDZ başkanı Sayın Adnan Gündoğdu ve başkan yardımcısı Sayın Mustafa Akçay, doğa ve çevre kuruluşlarından, göçmen sivil toplum kuruluşlarından birçok temsilci hazır bulundu.

Sayın Gabriel yaptığı açılış konuşmasında, çevre merkezinin Almanya ve Avrupa çapında tek olmasının altını çizdi ve tüm çalışanlarına, göçmenler arasında çevre koruma ve sağlıklı beslenme konularını yaymaları ve uyuma yapacakları değerli katkılar için cesaret verdi: "İklim ve çevre koruma küresel bir konu, hepimiz buna duyarlı olmalıyız."

- ► Çevre Merkezinin yaptığı ve katıldığı etkinlikler merkeze olan büyük ilgiyi gösterdi. Berlin ve Berlin dışındaki toplantılara, sokak şenliklerine, konferanslara ve festivallere katıldık. 23 Nisan Çocuk Festivali, 1 Mayıs Şenlikleri, McPlanet Kongresi ve Kültürler Festivali, Hannover'deki Aşağı Saksonya Eyalet Parlamentosu 5. Çevre Resepsiyonu, Brandenburger Tor'da yapılan çevre festivali, Türkiyemspor'un orta yaş futbol takımı ve "Grüne Tulpen" dostluk karşılaşması, katıldığımız ya da düzenlediğimiz etkinliklerden bazılarıydı.
- ▶ Değişik oyunlarla küçük büyük herkese çevre ve doğa koruma ve sağlıklı beslenme konularında hizmet vermeye devam ettik. Ayrıca Türkçe ve Almanca olarak yayınladığımız, Göçmenler için Çevre Koruma Dergisi'nin (MUZ) ilk sayısını yayınladık ve dağıtımını yaptık. Birçok yurttaşla, özellikle göçmenlerle, iletişim kurduk, bilgi verdik, aldık, paylaştık, öğrettik, öğrendik ve bütün bunları yapmak bizi mutlu etti.
- ► Kültürler arası organik bahçe projemiz, çevre ve doğa koruma konularında yaptığımız çalışmaların pratik bir örneği. Mart ve Nisan'da bahçemize ilk fidelerimizi diktik. Bu projedeki değişik kültürlerden 15 aileyle birlikte, bahçede çalıştık, piknik yaptık, sohbet ettik, yine paylaştık, öğrettik ve öğrendik.

Bundesumweltminister Herr Sigmar Gabriel würdigt die Arbeit des Türkisch-Deutschen Umweltzentrums Berlin

Zahlreiche Aktivitäten zeigen: Umwelt- bzw. Naturschutz ist doch ein Thema für MigrantInnen!

▶ Welchen hohen Stellenwert die Umweltarbeit mit MigrantInnen hat und welche Bedeutung ihr zukünftig beigemessen wird, zeigte sich bei der feierlichen Eröffnung des Türkisch-Deutschen Umweltzentrums vom TDZ e.V. am 23.04.2009 in Berlin-Kreuzberg: Der Bundesumweltminister Herr Sigmar Gabriel weihte das erste von einer MigrantInnenorganisation (TDZ e.V.) gegründete Umweltzentrum (einmalig in Deutschland und in der EU) gemeinsam mit dem Bezirksbürgermeister von Friedrichshain-Kreuzberg Herrn Dr. Franz Schulz ein. Mit dabei waren auch der Integrationsbeauftragte des Landes Berlin Herr Günter Piening, BezirksstadträtInnen Frau Monika Herrmann und Herr Knut Mildner-Spindler, der Vorsitzende und stellvertretende Vorsitzende von TDZ e.V. Herr Adnan Gündoğdu und Herr Mustafa Akçay und viele Gäste aus Umwelt- und Naturschutzverbänden, MigrantInnenorganisationen, dem Umweltbundes-

Gabriel unterstrich in seinem Grußwort die deutschland- und europaweite Einmaligkeit des Türkisch-Deutschen Umweltzentrums und sprach allen Beteiligten Mut zu, Themen wie Umweltschutz und gesunde Ernährung unter Migrantlnnen bekannter zu machen und so einen wertvollen Beitrag zur Integration zu leisten. "Umwelt- und Klimaschutz sind ein globales Thema und wir alle sollten uns daran beteiligen."

- ▶ Die bisherigen Aktivitäten des Umweltzentrums können sich durchaus sehen lassen: Auf Konferenzen, Tagungen, Stadtfesten und zahlreichen Festivals in Berlin und auch außerhalb waren wir aktiv: Informationsstände und kindgerechte Umweltspiele gab es u.a. auf dem internationalen Kinderfest (25./26. April) vor dem Berliner Rathaus sowie auf dem Mariannenplatz-Fest am 1. Mai. Selbstverständlich fehlten wir auch nicht auf dem McPlanet Kongress Mitte April, genauso wenig wie beim Karneval der Kulturen. Tast- und Sinnesspiele, u.a. auch zur Mülltrennung sorgten dafür, dass Kinder auf spielerische Art und Weise für Umwelt- und Ernährungsthemen sensibilisiert werden.
- ▶ Die Arbeit des Türkisch-Deutschen Umweltzentrums wurde ferner auch während des Umweltfestivals am Brandenburger Tor, dem 5. Umweltempfang des Landesparlaments Niedersachsen in Hannover sowie während eines Freundschafts-Fußballspiels, das wir mitorganisiert haben, zwischen Türkiyemspor Ü30 und den "Grünen Tulpen" vorgestellt.
- ▶ Umweltschutz einmal ganz praktisch zeigt unser interkultureller BIO-Garten. Im März/April haben wir unseren interkulturellen Garten mit Bio-Kräutern bepflanzt und auch die GärtnerInnen begannen mit dem Bepflanzen ihrer Beete. Seitdem führen wir die anstehenden Gartenarbeiten durch und picknicken mit allen 15 GärtnerInnen und ihren Familien.

Dünyadan Çevre HaberleriUmwelt-Nachrichten aus aller Welt

► KYOTO'NUN DEVAMI

BM-İklim Konferansı 2009 Aralık ayında Kopenhag'da

Kyoto Protokolü'nün devamı Aralık ayında Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da görüşülecek. 2007 yılında bunun imkânı için ilk adımlar atılmıştı.

Kyoto Protokolü'nün devamı olan bu konferansın nasıl olacağı şu ana kadar belli değil. 1997'de Kyoto/Japonya'da sera etkisi yaratan gazların azaltılması için bağlayıcı hedefler kararlaştırılmıştı. 2005 yılında hayata geçen anlaşma ile sanayileşmiş ülkelerin çoğu sera etkisi yaratan gazların salımını 2012'ye kadar, 1990 seviyesinin % 5 altına indirmekle yükümlüler. Kyoto Protokolü 2012'de sona ermektedir.

Rasmussen yaptığı açıklamada, Kopenhag'taki BM-İklim Konferansı'nda dünyayı memnun edecek bir anlaşmaya ABD'nin de katılacağı konusunda iyimser olduğunu söyledi.¹

► 5'İNCİ DÜNYA SU KONFERANSI İSTANBUL'DA YAPILDI

Avrupa doğal kaynakların kullanımında zorbalık yapıyor

Olabilecek bir dünya su krizine karşı, dünya çevre koruma topluluğundan, var olan doğal su kaynaklarının korunmasının yasallaşmasına yönelik büyük bir talep var. "Su dünyanın doğal yaşam kaynağıdır, eğer bu kaynakları gereksiz yere harcarsak bunu elbette ekonominin ve toplumun her dalında fark edeceğiz", deniliyor.

Konuşulan konular arasında, içme suyu sağlanması, su kullanım hakları ve kullanılan ileri teknolojiler, yer aldı. Bazı ülkelerde, bilhassa Türkiye'de, enerji kaynağı olarak ve yeni alanların sulanmasını sağlamak amacıyla devlet ve endüstri yeni barajların yapımına yatırım yapmaktadır. Bununla birlikte, çevreci kuruluşlar böylesi büyük projelerin insan ve doğaya hayli zararı olacağına dikkati çekiyor.²

► ÇELTİK SULARI GALA GÖLÜ'NÜ YOK EDİYOR

Türkiye'nin hatta dünyanın en önemli sulak alanlarından biri olarak nitelendirilen Trakya Meriç Deltası'ndaki tabiat harikası Gala Gölü'nün gittikçe çoraklaştığı belirtildi.

Enez Ziraat Odası Başkanı Hasan Çörek, 20 balık, 134 kuş çeşidine ev sahipliği yapan ve bölgenin en önemli sulak alanlarından biri olan Gala Gölü'nün çeltik tarlalarından gelen deşarj sularının getirdiği nitratlı ve fosfatlı gübreler nedeniyle çoraklaşma tehdidi altında bulunduğunu söyledi. Çörek, çeltik tarlalarından gelen kimyevi madde ihtiva eden suların göldeki bitkilerin aşırı şekilde büyüyerek adacıklar meydana getirdiğini, bunun da çoraklaşmaya yol açtığını kaydetti.

Koruma altına alınmasının ardından gölün Çevre ve Orman Müdürlüğü ekiplerince 24 saat gözetim altında tutulduğunu belirten Çörek, ancak çeltik tarlalarının kimyevi madde içeren atık sularının göle akmasının önlenemediğini kaydetti. Çörek, yetkililerin göl tamamen çoraklaşmadan bu konuda gerekli tedbirleri almasını istedi.³

► KYOTO-NACHFOLGE

UN-Klimakonferenz 2009 in Kopenhagen

In Kopenhagen, Dänemark, soll bei einer UN-Konferenz 2009 das Nachfolgeabkommen für das Kyoto-Klimaprotokoll ausgehandelt werden, die Weichen dafür wurden bereits im Dezember 2007 gestellt.

Im japanischen Kyoto waren 1997 verbindliche Ziele zur Reduzierung der Treibhausgase vereinbart worden. Mit dem Anfang 2005 in Kraft getretenen Abkommen haben sich die meisten Industrieländer verpflichtet, ihre Treibhausgasemissionen bis 2012 um fünf Prozent unter das Niveau von 1990 zu senken. Das Kyoto-Protokoll läuft 2012 aus.

Rasmussen sagte, er sei optimistisch, dass sich bei dem Kopenhagener Treffen auch die USA einem weltumspannenden Klimaabkommen anschließen wird.¹

► 5. WELTWASSERFORUM IN ISTANBUL

Europa betreibt "Raubbau" an Ressourcen

Die Weltnaturschutzunion (IUCN) hat vor dem Hintergrund einer drohenden globalen Wasserkrise bessere Gesetze zum Schutz der Ressourcen gefordert. "Wasser ist für das Leben auf der Erde eine natürliche Ressource. Wenn die Ressourcen abgewirtschaftet werden, sind die Folgen auf allen Ebenen der Gesellschaft und der Wirtschaft zu spüren", hieß es in einer Erklärung.

Bei dem weltweit größten Expertentreffen wurde über den Zugang zu sauberem Wasser, Wasserrechte und den Einsatz moderner Technologien beraten.

In einigen Ländern wie in der Türkei setzen Regierung und Wirtschaft auf den Bau neuer Staudämme, um zusätzliches Land zu bewässern und Energie zu erzeugen. Umweltgruppen warnen vor den Folgen solcher Großprojekte, die für Menschen und Natur neue Probleme schaffen.²

► DER REISANBAU VERRINGERT DAS WASSER DES GALA SEES

Als ein Wunder der Natur gilt das Trakya Meriç Delta mit dem See Gala, ein wichtiges Feuchtgebiet der Türkei und auch weltweit, droht immer unfruchtbarer zu werden.

Der Vorsitzende der Landwirtschaftskammer, Hasan Çörek, sagte, dass die dort lebenden 20 Fischarten, 134 Vogelarten die Region als wichtigstes Feuchtgebiet für ihrem Lebensraum nutzen und dem Gala-See durch die umliegenden Reisfelder, deren Abwasser nitrat- und phosphathaltig sind, in diesem Gebiet ein Austrocknen droht.

Çörek forderte das Ministerium für Umwelt und Forsten auf, zum Schutz des Sees, eine 24-stündige Überwachung durch ein Team bereitzustellen, die sichert, dass das Abwasser von den Reisfeldern, das Chemikalien enthält, nicht mehr in den See fließen kann. Çörek will, dass die zuständigen Behörden die erforderlichen Maßnahmen ergreifen, um die völlige Unfruchtbarkeit des Sees in diesem Bereich zu vermeiden.³

Kaynakça | Quelle:

- 1 www.tagesspiegel.de/politik/international/Kopenhagen-Klimakonferenz%3Bart123,1880818
- 2 www.fr-online.de/in_und_ausland/politik/aktuell/1691402_Wasserforum-in-Istanbul-Europa-betreibt-Raubbau-an-Ressourcen.html
- 3 www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=847093&bolgeno=372&title=celtik-sulari-gala-golunu-yok-ediyor

Mavi Altın

Dr. Turgut Altuğ, Leiter des türkisch-deutschen Umweltzentrums Berlin

Yeryüzünü kaplayan alanların büyük bir çoğunluğunun su olması, gezegenimize "mavi gezegen" adını yakıştırmaktadır. Uzaydan çekilen ve dünyayı masmavi gösteren fotoğraf bunun doğruluğunun bir kanıtıdır. Ne yazık ki bu alandaki suların %97,5 gibi bir kısmı tuzlu sudur. Bunun içilebilir hale getirilmesi için gerekli olan teknik çok fazla enerji harcamaktadır. Yalnızca yeryüzü değil, vücudumuzun da % 70'ten fazlası sudan oluşmaktadır. Suyun eksikliği insan ve diğer bir çok canlıda önemli sağlık sorunlarına ve hatta ölüme yol açabilmektedir. Yani su hayattır.

H₂O basit bir kimyasal formüldür. Fakat günümüzde 1,3 Milyar insan temiz içme suyundan yoksundur. Bunun yanısıra 3 milyardan fazla insan da temiz su için her gün mücadele etmek zorundadır. Buna yılda 3-4 milyon insanın, özellikle çocukların, kirli suyun tüketiminin meydana getirdiği hastalıklardan öldüklerini de eklemek gerekir. Günümüzde 80'nin üzerindeki ülkede su sıkıntısı yaşanmaktadır. 1 Yaşamak için son derece önemli olan bu doğal kaynak iyice azalmakta ve büyük sorunlara neden olmaktadır. Bu durumda rol oynayan etmenlerden bir tanesi iklim değişikliğidir. Bunun yanısıra hızla gelişen dünya nüfus artışı, gelişen sanayileşme, suyun yoğun kullanıldığı bitkisel ve hayvansal üretim biçimi ve artan turizm diğer nedenlerdir.

Den Haag kentinde 2000 yılında yapılan su zirvesinden bu yana, su bir ticari araçtır. Günümüzde dünyada en çok ticareti yapılan ürünlerden bir tanesi sudur. Bazı uzmanlara göre su, "21. yüz yılın petrolü" ya da "mavi altın"dır. Su piyasası milyarlarca Dolar'lık bir piyasa haline gelmiştir. Su piyasasının tahmini değeri yaklaşık 470 milyar Dolar'dır. Nestlé, Coca Cola ve Pepsi gibi uluslararası firmalar içme suyu piyasasında ilk sıralarda yer almaktadır. Bunun yanısıra dünyanın her yerinde de su kaynaklarını satın almaktadırlar. Almanya'daki en büyük enerji firmalarından olan RWE de dünya çapındaki bu piyasada yerini almıştır.2

Suyun özelleştirilmesi (Türkiye'nin de gündeminde) geri kalmış diye adlandırılan ülkelerde büyük sorunlara neden olmaktadır. Örneğin suyun özelleştirilmesine karşı yapılan gösterilerde 1990'lı yılların sonunda ve 2000'li yılların başında Bolivya'da bir çok insan ölmüştür. Endüstrileşmiş ülkelerde de sorunlar yaşanmaktadır: suyun fiyatı artmakta, kalitesi düşmekte, kontrolü daha az yapılmaktadır. Bununla birlikte parası olmayanlar sudan mahrum bırakılmaktadırlar.

Dünya nüfusu hızla artmakta (önümüzdeki 50 yıl içinde 9 Milyar), su kaynakları ise azalmaktadır. Birleşmiş Milletler teşkilatı olan UNESCO, 2050 yılına kadar 7 milyar insanın suyun yokluğundan ya da azlığından olumsuz olarak etkileneceğini tahmin etmektedir. Suyun tedarikinin gelecekte ne kadar önemli olduğunu Çin ve ABD'nin bu alana yapmayı planladıkları yatırımlar göstermektedir. Çin ekonomik paketin 91 milyar Dolar'ını, ABD ise 20 milyar Dolar'ı suyla ilgili projelere ayırmıştır.3

Dünya Bankası başkan yardımcısı, içinde yaşadığımız yüzyılın savaşlarının, su savaşları olacağını belirtmiştir. Öte yandan suyun özelleştirilmesine karşı dünya çapında bir hareket başlamıştır. Örneğin Bolivya'nın Cochabamba kentinde olduğu gibi. Dünya çapındaki bu hareketin en önemli mesajı, suyun bir ticari araç değil, insan hakkı olduğudur.

Su gibi ömrünüz olsun!

Kaynakça | Quelle:

- www.zeit.de/online/2009/12/bg-weltwassertag 2 Barlow, M. und Tony Clarke, T. (2004): Blaues Gold, Antje Kunstmann Verlag GmbH, S. 334

- 3 3.rd United Nations World Water Development Report: Water in a Changing World (Online Version) 4 Wasser im 21. Jahrhundert, Herausgeber: Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit (BMU); April 2008, 2. Ausgabe

li | 2009 🗼

Das "Blaue Gold"

lichen Problemen bzw. zum Tod. Wasser ist "Leben".

H₂O ist eine einfache Formel. Jedoch haben 1,3 Mrd. Menschen keinen Zugang zu sauberem Trinkwasser, für über 3 Mrd. Menschen ist es ein täglicher Überlebenskampf, an sauberes Trinkwasser zu kommen. Hinzu kommt, dass jedes Jahr 3-4 Mio. Menschen, vor allem Kinder, an Krankheiten sterben, deren Grund das verschmutzte Wasser ist. Aktuell herrscht bereits in mehr als 80 Ländern Wasserknappheit.¹ Diese lebenswichtige Ressource wird zunehmend Mangelware, und das führt weltweit zu Konflikten. Dabei spielen neben dem Klimawandel auch die rasante Zunahme der Weltbevölkerung, die fortschreitende Industrialisierung, intensive Landwirtschaft mit zunehmender künstlicher Bewässerung und Tierhaltung sowie Massentourismus eine wesentliche Rolle.

Seit dem Weltwassergipfel im Jahr 2000 in Den Haag ist Wasser eine "Handelsware". Unter den weltweit meist verhandelten Produkten besitzt das Trinkwasser einen der oberen Plätze. Vom "Öl des 21. Jahrhunderts" bzw. "blauen Gold" sprechen manche Experten. Der Markt mit diesem "Bedürfnis" neuer "Ware" hat sich zum Milliarden-Geschäft entwickelt. Das jährliche Marktvolumen wird auf ca. 470 Mrd. US-Dollar geschätzt. Nestlé, Coca Cola und Pepsi sind Marktführer beim Trinkwasserhandel und kaufen weltweit Quellen auf. Auch weitere multinationale Konzerne, unter ihnen auch die RWE, sind im großen weltweiten Wassergeschäft dabei.²

Die Privatisierung des Wassers verursacht in der so genannten "Dritten Welt" immenses Konfliktpotential. Bei den Demonstrationen gegen Privatisierung des Wassers sind Ende der 90er und zu Beginn 2000 in Bolivien mehrere Menschen gestorben. Auch in Industrieländern sind die Folgen dieser Politik zu spüren; die Gebühren steigen, die Qualität des Wassers sinkt, Reinheitskontrollen entfallen, und diejenigen, die nicht zahlen können, haben keinen Zugang zum Wasser.

Die Weltbevölkerung wächst rasant (in den nächsten 50 Jahren auf ca. 9 Mrd.), Wasserressourcen werden knapper. UNESCO warnt, dass bis 2050 bis zu 7 Mrd. Menschen von Wasserknappheit bzw. -mangel betroffen sein könnten. Wie wichtig die Wasserversorgung in der Zukunft ist, zeigen die Investitionen in diesem Bereich: China gibt ca. 91 Mrd. € des Konjunkturprogramms und die USA 20 Mrd. US-Dollar aus.³

Der Vizechef von der Weltbank hat mal gesagt, dass die Kriege dieses Jahrhunderts Kriege um Wasser sein werden. Es gibt bereits einen Widerstand gegen die Privatisierung des Wassers in betroffenen Gebieten, wie Cochabamba in Bolivien. Die Botschaft der weltweiten Protestbewegung ist, dass das Wasser keine Ware, sondern ein Menschenrecht ist.

Ein türkisches Sprichwort sagt "Haben Sie ein langes Leben, wie das Wasser".

Taze balık, ama neslini tüketmeden!

Daniel Goliasch, WWF Almanya, Basın ve Halkla İlişkiler Birimi | Pressestelle WWF Deutschland

Balık (taze, konserve ya da derin dondurulmuş), beslenmemizin değerli ve vazgeçilmez bir parçasıdır. Denizlerdeki balık zenginliği sonsuz (tükenmez) değildir. Birleşmiş Milletler'in verilerine göre, 2004 ve 2009 yılları arasında aşırı avlanan balık stoklarının miktarı %77'den % 80'e cıkmıstır.

Çok yüksek avlama kotaları ve büyük balık avlama filolarının yanısıra, deniz ürünlerinin ıskarta olarak atılması da, WWF adlı dünyaca tanınmış doğa kuruluşuna göre balıkların neslini koruyarak yapılan balıkçılık için büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Balıkçılık sanayinin ağlarına takılan balık ve deniz ürünlerinin, en az % 40'1 ıskarta olarak atılmaktadır. Bunlar ya açık denizde tekrar denize dökülmekte ya da stoklarının ne kadar olduğu göz önüne alınmadan avlanmaktadır. WWF balık uzmanı Karoline Schacht "denizlerden elde ettiğimizin % 40'1 çöp olarak işlem gördüğü ve avlanma kotalarına dahil edilmediği sürece balık stokları kendini yenileyemeyecektir" demektedir.

Ne uluslararası, ne de Avrupa Birliği balıkçılık politikaları şimdiye kadar uyguladıkları yöntemlerle denizlerin sömürülmesini durduramamışlardır. Bundan dolayı WWF bu konuda temel bir değişim talep etmektedir. Bu sorunun üstesinden gelebilmek için, balık av-

lamanın yasak olduğu bölgelerin sayısının arttırılması, çevre dostu ve balık stoklarını koruyan avlanma usullerinin yaygınlaştırılması ve balık avlama filolarının oldukça küçültülmesi gerekmektedir. AB komisyonu 2009 Nisan'ında, balıkçılık politikasında reform teklifini açıkladı. Karoline Schaht "bu belgenin geleceği olan bir balıkçılık politikası için önemli ve cesur bir adım olduğunu ve bunun sulandırılmadan birebir uygulanması gerektiğini" söyledi.

Bu sorunu çözmek, her ne kadar sanayi ve politikanın sorumluluğu olsa da, tüketiciler de bilinçli bir tüketim ile buna önemli bir katkı da bulunabilirler. Süpermarket ve balıkçılarda alışılagelmiş bir şekilde yakalanan balıkların yanı sıra, doğaya uygun balıkçılıkla avlandığı belgelenmiş balıklar da bulunmaktadır. Balıkların neslini korumaya uygun olarak yakalanmış balıklar, küçük mavi bir MSC arması ile işaretlenmiştir. Sertifikasyon işlemi için sıkı kıstaslar uygulanmaktadır. Avlanma miktarı ve usulleri aşırı avlanmaya yol açmamalı ve ekolojik dengenin korunmasını sağlamalıdır. Ayrıca yasaları ve uluslararası standartları gözeten etkin bir yönetim sisteminin parçası olmalıdır.

WWF, 2000 yılından beri düzenli olarak, bilimsel deniz araştırmaları güncel verilerine

dayanarak bir alışveriş tavsiye broşürü yayınlamaktadır. WWF bu broşürde, 70'ten fazla balık stok'undan 35 yabani balık türünü ve 10 kültür balığı türünü renkli uyarı sistemi ile değerlendiriyor. Kırmızı: uzak durun, Sarı: 2. tercih, Yeşil: iyi/doğru tercih. Deniz somonu, ringa balığı, alabalık ve uzun levrek iyi tercih olarak yeşil ile işaretlenmiştir. Buna karşılık kılıç balığı, köpek balığı, levrek ve tropik karides önerilmemektedir.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'ne (FAO) göre avlanan balık miktarı azalmaktadır. Schacht "sahip olduklarımız sürekli azalmakta" diye eleştirmekte ve "dünya balıkçılığı insan ve doğa için zarar edilen ticari bir iş ve bu yüzyılımızın ortasına kadar çökebilir" diyor.

Frische Fische, aber nachhaltig!

Fisch – ob frisch, aus der Dose oder aus dem Tiefkühlfach – ist ein wertvoller und unverzichtbarer Bestandteil unserer Ernährung. Doch der Reichtum der Meere ist nicht unerschöpflich. Die Zahl der überfischten und an die biologischen Grenzen ausgebeuteten Fischbestände ist laut Vereinten Nationen zwischen 2004 und 2009 erneut gestiegen – von 77 auf 80 Prozent.

Neben zu hohen Fangquoten und einer zu großen Fischereiflotte macht der WWF Beifang als Bedrohung einer nachhaltigen Fischerei aus: Mindestens 40 Prozent aller Fische und Meerestiere, die in die Netze der Fischindustrie gehen, sind so genannter Beifang. Sie werden entweder auf See entsorgt oder ohne Bestandsmanagement gefischt. "Die Fischbestände können sich nicht erholen, solange 40 Prozent von allem, was wir aus dem Meer holen, wie Müll behandelt und nicht auf Fangquoten angerechnet wird", sagt Karoline Schacht, WWF-Fischereiexpertin.

Weder International noch in Europa konnten die bisherigen politischen Strategien die Ausbeutung der Meere stoppen. Der WWF fordert daher einen grundlegenden Richtungswechsel. Mehr Schutzgebiete und fischereifreie Zonen, umweltfreundlichere Fangtechniken und eine massive Verkleinerung

und Industrie liegt, die Krise zu stoppen, können Konsumenten durch bewusstes Einkaufen einen wichtigen Beitrag leisten. In Supermärkten und bei Fischhändlern liegt neben herkömmlichen Fischprodukten nun auch nachhaltig gefangener Fisch, der mit Verbrauchersiegeln gekennzeichnet ist. Fisch aus nachhaltigem Wildfang wird mit einem kleinen blauen MSC-Logo ge-

ellsten Erkenntnisse des Wissenschaftlichen Rats zur Erforschung der Meere einen Einkaufsratgeber Fisch. Der WWF bewertet darin 35 Wildfischarten aus über 70 Beständen sowie 10 Aquakulturen nach dem Ampelsystem: Rot = Lieber Nicht, Gelb = Zweite Wahl und Grün = Gute Wahl. Als gute Wahl – und damit Grün gekennzeichnet – gelten Seelachs, Hering, Forelle oder

Caretta Caretta 29.06.2009

Ölüm nedeni ISKARTALIK

Avlanma kotalarına dahil edilmemektedir.

Tümmler 29.06.2009

Todesursache BEIFANG NICHT in

Fangquote

vorgesehen

Krabben 29.06.2009

Ölüm nedeni ISKARTALIK

Avlanma kotalarına dahil edilmemektedir.

Kabeljau 29.06.2009

Todesursache BEIFANG NICHT in Fangquote vorgesehen

Delphin 29.06.2009

Ölüm nedeni ISKARTALIK

Avlanma kotalarına dahil edilmemektedir.

der Fangflotten seien erforderlich, um der Krise zu begegnen. Im April 2009 veröffentlichte die EU-Kommission einen Reformvorschlag zur Fischereipolitik. "Das Papier ist ein mutiger Schritt in Richtung einer zukunftsfähigen Fischereipolitik. Jetzt kommt es darauf an, dass der Reformvorschlag nicht verwässert, sondern Eins zu Eins umgesetzt wird", sagt Karoline Schacht.

Auch wenn es in der Verantwortung von Politik

strenge Kriterien eingehalten werden: Fangmenge und -methoden dürfen nicht zur Überfischung führen, sie müssen den Erhalt des Ökosystems ermöglichen und Bestandteil eines effektiven Verwaltungssystems sein, das Gesetze und internationale Standards berücksichtigt.

kennzeichnet. Für die Zertifizierung müssen

Darüber hinaus veröffentlicht der WWF seit dem Jahr 2000 regelmäßig auf Basis der aktuZander. Dagegen rät der WWF von Schwertfisch, Hai, Rotbarsch und tropischen Shrimps ab.

Der Fischfang ist laut FAO bereits rückläufig. "Unser Guthabenkonto wird immer kleiner", kritisiert Schacht. "Die weltweite Fischerei ist ein Verlustgeschäft für Mensch und Natur. Sie könnte bis Mitte des Jahrhunderts komplett zusammenbrechen."

Wassersparen, bevor es den Bach runtergeht!

Dr. Turgut Altuğ, Leiter des türkisch-deutschen Umweltzentrums Berlin

Son zamanlarda bir doğal felaketin yer almadığı haber programı yok gibi. Uzmanların tahminlerinin de ötesinde hızla gelişen küresel ısınma, insanlığın geleceğini tehdit etmeye başlamıştır. Bunun bir

felaket tellallığı olmadığı, yapılan birçok bilimsel araştırmaların sonucu olduğunun belirtilmesi gereklidir. Bunun yanı sıra birçok kıtadan gelen gözle görülür, elle tutulur iklim değişikliğiyle ilgili haberler de bu durumun gerçekliğini göstermektedir. Örneğin kutuplardaki buzulların yüzölçümünün son 30 yılda hızla azaldığını gösteren uydu fotoğrafları, göllerin hacimlerinin küçüldüğü (Baykal Gölü'nde olduğu gibi), nehirlerin tamamıyla ya da kısmen de olsa kurudukları, çölleşmenin arttığı, tufanların sıklaştıkları, bazı tarımsal ürünlerin üretim miktarında yarıdan fazlaya yakın bir azalma olduğu vb gibi.

İnsanlığın endüstri devriminden bu yana özellikle son 50-60 yıl içerisinde atmosfere yaydığı Karbondioksit (CO_2) miktarı, milyonlarca yıldır doğal şekilde var olan ve yeryüzünde hayatın olması için gerekli olan CO_2 miktarının çok çok üzerindedir. Yani doğal denge bozulmuştur. CO_2 miktarının yanı sıra, bunun atmosfere yayılımının hızı doğaya kendini yenilemesi için zaman bırakmamaktadır.

Bir ürünün üretiminde harcanan su miktarı ve dolaylı olarak üretimden dolayı oluşan CO_2 miktarı bu ürünün çevreye saygılı olup olmadığının bir göstergesidir. Örneğin 1 kg dana eti üretmek için gerekli olan su miktarı 32.100 litredir. Hayvansal üretimden dolayı atmosfere yayılan Metan gazı (CH_4) , Karbondioksit'ten sonra küresel ısınmayı körükleyen ikinci önemli gazdır. 1 ineğin yaydığı günlük Metan gazı miktarı 300-500 litredir.

1 kg etin üretimi 36 kg ${\rm CO_2}$ yayılımına yol açmaktadır. 1

Bu arada et ve süt üretmek için hayvanlara verilen soya, mısır, buğday gibi yemlerin yoksul ülkelerden, Arjantin ve

Brezilya gibi, ithal edildiklerini ve bu ülkelerdeki binlerce hektar alana soya, mısır gibi tek bir kültür bitkisinin ekildiğini, suyun atmosferdeki dolaşımı için hayati önemi olan yağmur ormanlarının da yeni ekim ve otlama alanları açmak için yok edildiklerini hatırlatmak gereklidir. Burada belirtmek istediğim herkesin vejetaryen olması değildir. Belirtmek istediğim, su gibi kısıtlı olan doğal kaynakların kullanılmalarında çok özen göstermek gerekliliğidir. Suyun sağduyulu kullanımı, gündelik davranışlarımızı, suyla ilgili teknolojileri ve sanayi üretim biçimlerini olumlu yönde etkileyecektir.

Dünya Meteorologlar Birliği uzak olmayan bir gelecekte, 2025 yılında, dünyanın yarısının su sıkıntısı çekeceğini tahmin etmektedir. Küreselleşme ve refah düzeyinin artmasıyla birlikte dünya çapında tarım ve sanayi alanlarında suya olan ihtiyaç artmaktadır. Güncel olarak tüketilen suyun % 70'i tarımsal üretimde, % 23'ü sanayide ve % 8'i ise konutlarda tüketilmektedir.²

Suyla ilgili somut durum budur. Suyun savurgan kullanılmasının önüne geçmenin zamanı gelmiştir.

İklim değişikliği, çöllerin yaygınlaşmasının nedenlerinden biridir. Hayat için vazgeçilmez olan su kaynaklarının korunması için harekete geçme zamanı gelmiştir. "Benden sonrası Nuh Tufan'ı" "Benden sonrası kuraklık ve çöllerin yaygınlaşmasına" dönüşecektir. Bilinçli ve daha az tüketim doğaya yapılacak en büyük iyiliktir.

Söylenecek son söz, "Su israfı haramdır".

ÖNEMLİ BİR KAÇ ÖNERİ 🗸

- Kullanılmış olan piller ve aküler normal çöp bidonuna ya da doğaya atılmamalıdır. Bunları birçok süpermarketteki bu iş için ayrılmış olan kutulara atarak, sizin için küçük ama doğa ve gelecek kuşaklar için büyük şeyler yapmış olursunuz.
- Evlerde kullanılan temizlik malzemeleri ve vücut temizliği için kullanılan malzemelerin yeraltı sularını kirleten kimyasal maddeleri içermemeleri gereklidir.
- Sıvı yağı lavaboya dökmek, binlerce litrelik yeraltı suyunu kirletmektir. Çöpe atınız!
- Kullanılmadığı zaman musluğu kapatmak gerekir, özellikle tıraş olurken ve dişleri fırçalarken. Dişleri fırçalarken bir bardak kullanmak, suyu tasarruflu kullanmak demektir.
- Küveti doldurup banyo yapmak yerine, duş almak daha tasarrufludur.
- Enerji ve su tasarrufu yapan ev eşyalarını kullanmak hem size hem de çevreye daha az pahalıya mal olacaktır.
- Bulaşık ve çamaşır makinelerinin tam doldukları zaman kullanılmaları daha tasarrufludur.
- Arabanızı bir kova ve süngerle yıkamak, temizlemek, hortumla yıkamaktan daha tasarrufludur.
- Su tasarrufu sağlayan duş armatürlerini kullanmak, sudan tasarruf sağlar.
- Banyonuz için alışveriş yaparken su tasarrufu yapan donanımları seçiniz (örneğin, su tasarrufu yapan sifon).
- Bozuk olan muslukları vakit kaybetmeden tamir ediniz.³

Es vergeht kaum ein Tag, an dem nicht über ein klimawandel-relevantes Thema berichtet wird. Schneller als die Prognosen von WissenschaftlerInnen schreitet der Klimawandel voran. Dass diese keine Weltuntergangszenarien von einigen wenigen WissenschaftlerInnen sind, zeigen viele wissenschaftliche Studien. Darüber hinaus zeigen viele spürbare Ereignisse (Abnahme von Gletschern, Austrocknen von Flüssen, Seen, häufige Dürreperioden, Überschwemmungen etc.) in allen Teilen der Erde, dass der Klimawandel Realität ist.

Die CO₂-Menge in der Atmosphäre steigt insbesondere seit der industriellen Revolution enorm. In den letzten 50-60 Jahren ist dieser Anstieg gravierend. Die Natur hat kaum Zeit, um sich zu regenerieren.

Der Wasserverbrauch, und indirekt $\mathrm{CO_2}$ -Ausstoß, bei der Herstellung von Produkten ist ein wichtiger Indikator, um die Nachhaltigkeit dieses Produktes zu bestimmen. So werden für die Produktion von 1 kg Rindfleisch 32.100 Liter Wasser verbraucht, und ca. 36 kg $\mathrm{CO_2}$ ausgestoßen. Dazu kommen 300-500 Liter Methan $(\mathrm{CH_4})$, die eine Kuh produziert.

Weiterhin sollte auch in Betracht gezogen werden, dass für die Fleisch- und Milchproduktion in anderen Teilen der Welt, wie in Argentinien, Brasilien tausende von Hektar Monokulturen in Form von Soja, Mais etc. angebaut werden, und Urwälder, die für den Wasserkreislauf von enormer Bedeutung sind, vernichtet werden. Hierbei geht es mir nicht darum, dass alle Menschen VegetarierInnen werden, sondern um einen bewussten Umgang mit den Ressourcen, wie z.B. Wasser. Ein nachhaltiger Umgang mit Wasser hat Auswirkungen auf unser alltägliches Verhalten, die Wassertechnologien, die Industrie und die Produktionsweisen.

Schon 2025 könnte die halbe Welt unter Wassermangel leiden, prognostiziert der Weltverband der MeteorologInnen. Durch die Globalisierung und den steigenden Wohlstand wächst der Wasser-Bedarf der Landwirtschaft und der Industrie. Aktuell nutzt die Landwirtschaft bereits fast 70% der Wasserreserven, die Industrie 23% und die Haushalte 8%.²

So sehen die Fakten aus. Es ist an der Zeit, um sich gegen die verschwenderische Nutzung von Wasser einzusetzen. Der Klimawandel ist eine der Ursachen für die zunehmende Ausbreitung der Wüsten. Es ist an der Zeit aktiv zu werden, um die lebenswichtigen Wasserressourcen zu schonen. "Nach mir die Sinnflut" wird zu "nach mir die Trockenheit und Wüsten".

Bir ürünün üretim aşamasında kullanılan veya kirletilen temiz sanal su* miktarı (yaklaşık olarak)

Virtuelles Wasser*

Wasser in Lebensmitteln und Konsumgütern jeweils für 1 kg (Näherungswerte!)

Ürün (1kg)	Su Miktarı (litre)
Portakal suyu Orangensaft	25
Pirinç Reis	3.000
Limon Zitronen	1.000
Çay, Siyah çay Schwarzer Tee	10.000
Soya Soja	2.000
Muz Bananen	1.000
Kakao Kakao	10.000
Kahve Kaffee	10.000
Sığır eti Rindfleisch	32.100¹
1 Tişört T-Shirt	4.100
1 Paket (200gr) patates cipsi	
1 Packung (200g) Kartoffelchips	185
1 Hamburger Hamburger	2.400
1 Mikrochip Microchip (2g)	32 ²

Kaynakça | Quelle:

- 1 Wasser im 21. Jahrhundert, Herausgeber: Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit (BMU); April 2008, 2. Ausgabe
- 2 www.wwf.de/presse, 185 Liter Wasser in einer Tüte Chips
- * Sanal su kavramı ile bir ürünün üretim aşamasında kullanılan veya kirletilen temiz su miktarı belirtilmektedir. | Unter virtuellem Wasser versteht man die Menge an sauberen Frischwasser, die zur Herstellung eines bestimmten Produktes verbraucht oder verschmutzt wird.

WICHTIGE TIPPS 🗸

- Keine verbrauchten Batterien und Akkus in den Hausmüll, sondern in den Sondermüll der Supermärkte und Drogerien oder bei den entsprechenden Sammelstellen abgeben!
- Keine Wasch- und Hausputzmittel mit grundwasserbelastenden Chemikalien einsetzen.
- Speiseöl hat nichts im Waschbecken zu suchen, lieber in den Hausmüll!
- Den Wasserhahn zu drehen, insbesondere beim Rasieren und Zähneputzen, die Benutzung eines Zahnputzbechers spart Wasser
- Die Verwendung von wasser- und energiesparenden Haushaltsgeräten spart Kosten und ist besser für die Umwelt.
- Geschirrspüler und Waschmaschinen nur bei voller Auslastung anschalten.
- Lieber Duschen statt Baden.
- Autos werden besser mit Schwamm und Wasser aus dem Eimer geputzt anstatt aus dem Wasserschlauch.
- Wassersparende Dusch-Sparköpfe und Toilettenspülkasten mit Sparfunktion einsetzen.
- Reparieren bzw. tauschen Sie tropfende Wasserhähne sofort aus.³

Kaynakça | Quelle:

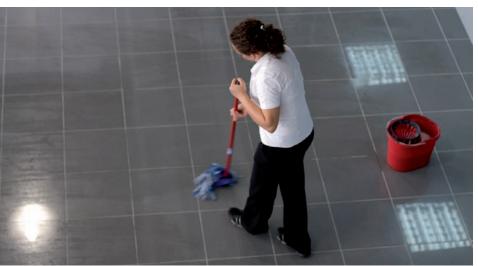
- I Gold, M. (2004): Compassion in World Farming, "The Global Benefits of eating less meat"
- 2 Schlumberger, A. (2009): 50 einfache Dinge, die Sie tun können, um die Welt zu retten und wie Sie dabei Geld sparen, Westend Verlag, Frankfurt a. M.
- 3 Kosmos Klima Knigge: Umwelt schonen. Geld sparen. Kleine Tipps mit großer Wirkung (2008), Franckh-Kosmos-Verlags-GmbH & Co. KG, Stuttgart

Daha fazla çevre koruma daha fazla sosyal adalet sağlar mı?

Bringt mehr Umweltschutz mehr Gerechtigkeit?

Dr. Nils Meyer-Ohlendorf, Senior Fellow, Coordinator International Governance Ecologic Institute, Berlin - Brussels - Vienna - Washington DC

Daha fazla adalet isteği herkesin dilinde. Çoğunlukla, daha fazla sosyal adalet istenmektedir. Bununla, mevcut olan maddi kaynakların dengeli dağıtılması kastedilmektedir. Bu tartışmanın en önemli noktası, yöneticilerin aşırı yüksek ücretleri ve onlara yapılan yüksek ek ödemeler ya da işsizlere yapılan düşük ödemelerdir. Bu bağlamda, fakirle zengin arasındaki uçurumun büyüdüğü ve orta sınıfın küçüldüğü vurgulanmaktadır.

Öteki adalet yaklaşımları daha az dikkate alınmakta ve toplumsal tartışmalarda hemen hemen yok sayılmaktadır. Düşük gelirli grupların yüksek gelirli gruplara göre daha sık ve daha fazla çevre kirliliğinden etkilendikleri yapılan farklı çalışmalarda belgelenmiştir. Düşük gelirli gruplar çoğunlukla, kalabalık evlerde ve trafiğin yoğun olduğu caddelerde

yaşamaktadır. Ve bu gruplar yeşil alan yetersizliğinden, gürültüden ve hava kirliliğinden daha sık etkilenmektedir.¹ Bu sosyal ayrım hem şehirlerde hem de kırsal kesimde görülmektedir.² Diğer Avrupa ülkelerinde de benzeri bir durum yaşanmaktadır.³ Yüksek gelir gruplarının doğal kaynaklardan ortalamanın üzerinde daha fazla yararlandıkları, yoksul halk gruplarının ise düşük tüketim olanaklarından dolayı çevreye daha az zarar verdikleri araştırmalarla belirlenmiştir.

Buna göre bu durumda bir adaletsizlik söz konusudur. Bazıları kendine, ekolojik olarak ikiye bölünmüş bir toplumda mı yaşıyoruz? diye sormaktadır. Başkaları ise, çevre kirliliğinin dengesiz sosyal dağılımı Avrupa Çevre ve Sağlık Yasası ile ne kadar uyum içinde? diye sormaktadır. Bu yasaya göre, "her bireyin ken-

disine en üst düzeyde sağlık ve refah sağlayacak bir çevreye hakkı vardır".⁴

Ama bu çevre kirliliğinden etkilenme ve doğal kaynakların tüketiminin dengesiz dağılımından çıkarılacak sonuç nedir? Daha fazla tükettikleri için, yüksek gelire sahip gruplar çevre kirliliğinden daha fazla mı etkilenmeli? Ya da daha az tüketim için gelirler mi azaltılmalı? Hiçbiri değil! Bunun sonucu daha çok, düşük gelire sahip grupların çevre korumadan daha fazla faydalanacakları ve iyi uygulanan bir çevre korumanın adaletsizliklerin ortadan kaldırılmasına yardımcı olacağıdır. Büyük bir caddenin gürültüsünü azalttığımızda bundan öncelikli olarak o caddede oturanlar (bu caddelerde çoğunlukla düşük gelirli gruplar yaşıyor) faydalanırlar. Bu durum hava kirliliği için de geçerlidir, örneğin egsoz atıkları. Kısacası: Evet, daha fazla çevre koruma daha fazla sosyal adalet sağlar. Malesef bu yaklaşım politik tartışmalarda sık sık unutulmaktadır. Ve ayrıca hasta insanların çoğunlukla fakir oldukları ve daha kısa yaşam beklentilerine sahip oldukları da sık sık unutulmaktadır; çok büyük bir haksızlık. Bu durum değişmelidir. İyi uygulanan bir çevre koruma bu durumu değiştirmeye katkıda bulunacaktır.

Kaynakça | Quelle:

- 1 Gesundheits-Monitoring-Einheiten (GME), LGL-Jahresbericht 2007. S. 129
- 2 Bolte 2007, S. 69, 176.; Bolte 2006, S. 11, 161-172.
- 3 SD Pillars Project, 2007.
- 4 Europäische Charta zu Umwelt und Gesundheit von 1989, Ziffer 1, Kursivdruck hinzugefügt.

Die Forderung nach mehr Gerechtigkeit ist in aller Munde. Meistens wird mehr soziale Gerechtigkeit gefordert. Damit ist in der Regel eine gleichmäßigere Verteilung des verfügbaren Einkommens gemeint. Die wichtigsten Punkte dieser Debatte sind zu hohe Gehälter und Sonderzahlungen an Manager oder zu geringe Zahlungen an Arbeitslose. In diesem Zusammenhang wird auch auf eine größer werdende Schere zwischen Arm und Reich und eine schrumpfende Mittelschicht hingewiesen.

Andere Gerechtigkeitsaspekte werden weniger beachtet und spielen in der öffentlichen Debatte kaum eine Rolle: Verschiedene Studien belegen, dass einkommensschwache Gruppen häufiger und stärker von Umweltbelastungen betroffen sind als einkommensstärkere Gruppen. Einkommensschwache Gruppen leben häufiger in Wohnungen mit einer hohen Belegungsdichte und an stark befahrenen Straßen. Sie sind häufiger durch Luftverschmutzung, Lärm und fehlende zugängliche Grünflächen beeinträchtigt.¹ Diese sozialen Unterschiede finden sich sowohl in städtischen als auch in ländlichen

Regionen.² Sie bestehen auch in anderen europäischen Ländern.³ Umgekehrt belegen Untersuchungen, dass höhere Einkommensgruppen überdurchschnittlich stark Umweltressourcen in Anspruch nehmen und ärmere Bevölkerungsgruppen wegen ihres geringen Konsums weniger stark die Umwelt belasten.

Insofern besteht eine Gerechtigkeitslücke. Manche fragen sich, ob wir in einer ökologisch zweigeteilten Gesellschaft leben. Andere fragen sich, ob die ungleiche soziale Verteilung von Umweltbelastungen im Einklang mit der Europäischen Charta zu Umwelt und Gesundheit steht. Nach dieser Charta hat "jeder Mensch Anspruch auf eine Umwelt, die ein höchstmögliches Maß an Gesundheit und Wohlbefinden ermöglicht".4 Aber was folgt aus dieser Verteilung von Umweltbelastungen und der ungleichen Verteilung von Ressourcenverbrauch? Folgt daraus, dass einkommensstärkere Gruppen stärker Umweltbelastungen ausgesetzt werden müssen, weil sie etwa mehr konsumieren? Oder folgt daraus, dass Einkommen beschnitten werden sollen, damit weniger konsumiert wird?

Wohl kaum. Was daraus folgt, ist vielmehr, dass einkommensschwächere Gruppen in der Regel am meisten von Umweltschutz profitieren und dass deshalb ehrgeiziger Umweltschutz hilft Ungerechtigkeiten zu beseitigen.

Wenn wir die Lärmbelastung einer großen Straße mindern, profitieren die unmittelbaren Anwohner am meisten – dies sind bei Anwohnern großer Straßen häufig einkommensschwache Gruppen. Das gleiche gilt für Luftschadstoffe, wie zum Beispiel Feinstaub. Kurzum: Ja – mehr Umweltschutz bringt mehr Gerechtigkeit. Dieser Aspekt wird aber zu oft in der politischen Debatte vergessen, wie auch zu oft vergessen wird, dass kranke Menschen häufiger arm sind und eine kürzere Lebenserwartung haben – eine besonders große Ungerechtigkeit. Dies muss sich ändern; ehrgeiziger Umweltschutz trägt dazu bei.

Kültürler arası Bahçeler

Dr. Christa Müller, Vakıf yöneticisi, Münih | Geschäftsführende Gesellschafterin der Stiftungsgemeinschaft "anstiftung und ertomis" und der Stiftung Interkultur in München

Kürt kökenli ebeveynlerinin geldikleri ülke olan Irak'a yaptığı bir yolculuk sırasında Susan Abid, kökeninin nereden geldiğinden emin olmanın, ne kadar önemli olduğunun farkına varır. O zamanlar 14 yaşında bir lise öğrencisi olan kız çocuğu, aniden, birden fazla kimliğe sahip olduğunu kavrar. Bu anlayışın temelleri yolculuktan çok zaman önce atılmıştı. Susan Göttingen şehrindeki, birçok ülkeden gelen göçmenlerin, mültecicilerin yer aldıkları bir proje olan, "kültürler arası bahçe"'de büyüdü.

"3-4 yaşımdan beri bahçedeyim. Oradaki hemen hemen herkes benim teyzem, halam, amcam ya da dayım. Bahçe benim ikinci evim gibi. Herkes birbirini sık sık görür. Şehirde dolaşırken insanların beni tanıdıklarının farkına varmaktayım ve çoğu beni bahçeden tanımakta"

Susan şimdiye kadar yaşadığı hayatın, eğer kültürler arası bahçe projesi olmasaydı, epey yavan geçeceğinden kesinlikle emin. Konuşmaya yeni yeni başladığı ilk zamanlarda annesini, kendisiyle sokağa çıkması için ikna etmeye uğraşırmış. Ama annesi hemen her zaman "nereye gidelim ki, bu şehirde ziyaret edebileceğimiz ne akrabamız ne de arkadaşımız var" diye cevap verirmiş.

Bahçe projesinin hayata geçirilmesiyle her şey birden değişmiş. Şimdilerde Susan'ın, balığın suda hareket ettiği gibi, içerisinde hareket ettiği, uluslararası olan yeni bir akraba topluluğu var. Bununla birlikte bu toplulukta, Almanya'da mülteci olanlar için kendi kendine yetmenin ne olduğunu, bahçede ürettiklerinin fazlasını hediye etmeyi, çoğu zaman olduğu gibi alan, bağımlı olan değil de veren olmayı, öğrenir. Bunun yanı sıra hep azla geçinmek değil de, bolluğu yaşamak ve bunun tadını çıkarmayı da öğrenir.

Susan erken yaşta, kişinin kendi yetiştirdiğiyle, satın alınan arasındaki farkı ve yüksek kalitedeki organik sebzeyle, uzun yol katetmiş süpermarket sebzesi arasındaki farkı öğrenir. Susan, yemek öğünlerinin topluluk olarak hazırlanmasının anlamını öğrenir, kabak, nohut, nane ve diğer birçok bitkiyle ilgili masalları dinler. Çocuklukta anlatılan masallar, birçok ülkenin neşeli, hüzünlü şarkı ve türküleri, kültürler arası bahçelerde yeniden çiçek açarlar.

Bu imkânlardan yoksun olan, ebeveynlerinin sesinin toplumda duyulmadığını fark eden, belki işsiz olan ebeveynlerinin, boş ve pasif olarak yaşadıklarını tecrübe edinen göçmen çocukları ne yapmaktadır? Bu çocukların kafasında hangi örnek kişiler şekillenmektedir.

Susan Abid kültürler arası bahçelerde kendinden emin bir genç kız olarak büyür. Çocukken saatlerce annesinin sebze ve değişik yararlı otlar, baharat bitkileri ekişini seyreder. Bir zaman sonra anne, ona küçük bir alan verir ve çocuk kendi domateslerini ve çileklerini ekmeye başlar. Günümüzde birçok kültürler arası bahçede çocukların ekip bictikleri kücük alanlar vardır.

Bu bahçeler birçok çevre eğitim etkinliklerinin temelidir. Bunun yanı sıra, küçük büyük herkesin birlikte paylaştıkları ve geliştikleri bir ortak alandır. Bu alanda toprak ve araziyle ilgili görüşmeler yapılmakta, bilgi aktarılmakta, doğa gözlenmekte ve hasattaki başarıya hayran kalınmaktadır.

Kültürler arası bahçe projelerinde yer alan büyük küçük herkes, Alman toplumuyla birçok noktada temasa geçmektedir. Örnek olarak, Almanya'da yasalarla düzenlenmiş olan çevre korumayı, bu insanlar bahçelerde uygulamakta ve bu yolla içinde yaşadıkları toplumu da daha iyi tanıma şansına sahip olmaktadırlar. Böylece toplumu ilgilendiren konular, olaylar (kültürel, toplumsal kurallar ve simgeler, kişilerarası iletişim biçimleri vb) bu bahçelerde uygulama yoluyla daha şeffaf ve görünür bir hale gelmektedir. Bahçelerde küçük boyutlarda yaşanan bu şekildeki katılım ve paylaşım yoluyla, göçmenlerin topluma gerçek katılımlarının sağlanması mümkündür.

Kültürler arası bahçe projelerindeki öğrenme biçimi teoriden daha çok doğrudan uygulamaya yöneliktir. Bu biçim, göçmenlerin topluma katılımlarının sağlanmasına ve kendilerini toplumla özdeşleştirmelerine yardımcı olmaktadır. Böylelikle herkesin yeteneklerinin ve bilgilerinin değerlendirildiği çoğulcu bir sivil toplumun gelişmesine de önemli bir katkıda bulunulmaktadır.

Kültürler arası bahçeler ve Kültürler arası Vakıf (Stiftung Interkultur)

Kültürler arası bahçelerde değişik ülkelerden gelen insanlar (göçmenler) değişik sosyal tabakalardan gelen Alman'larla birlikte sebze ve meyve yetiştirmektedirler. Bunun yanı sıra tohum ve yemek hazırlama biçimleri takas edilmekte, ortak kullanılan, tahtadan evler inşa edilmekte, kerpiçten fırınlar yapılmakta, yemekler pişirilmekte, ızgaralar yapılmakta ve birlikte eğlenilmektedir. Almanya'da Kültürler arası bahçeler, 1990'lı yılların ortasından beri vardır. Günümüzde 90'a yakın proje vardır, buna hali hazırda kuruluş aşamasında olan 50 projeyi de eklemek gerekir. Bu bahçeler sağlıklı gıda ürünlerinin ve ortak kullanılan malların üretilmelerini sağlamaktadır. Bunun yanı sıra değişik kültürlerden gelen insanlara yeni bir buluşma ortamı sağlamakta, kamuya ait alanların farklı kullanımını geliştirmekte, şehirde tarımsal ürünlerin yetiştirilmesiyle kendi kendine yetme imkânını tanımakta, komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesini sağlamakta ve çevreyle ilgili sosyal üretkenliği canlandırmaktadır.

▶ Daha fazla bilgi için: www.stiftung-interkultur.de

"Kültürler arası Vakıf" iki vakfın (anstiftung & ertomis) bir araya gelerek oluşturdukları bir projedir. Bu vakıf Almanya çapındaki bütün kültürler arası bahçelerin koordinasyonunu sağlamakta ve onlara değişik alanlarda hizmetler vermektedir. Vakıf ayrıca bahçelerin uluslararası örgütlenmesine de katkıda bulunmaktadır. Bunun yanı sıra bir bilimsel araştırma ağının koordinasyonunu ve bilgi akışını sağlamakta ve bahçeciliği desteklemektedir.

Interkulturelle Gärten

Auf einer Reise in den Irak – das Heimatland ihrer kurdischen Eltern – wird Susan Abid bewusst, wie wichtig es ist, sich der eigenen Wurzeln zu vergewissern. Plötzlich versteht die damals 14-jährige Gesamtschülerin, dass ihre Identität eine multiple ist. Die Grundlagen dieses Verstehens wurden schon lange vor der Reise gelegt. Susan wuchs in den Internationalen Gärten Göttingen auf. "Ich bin im Garten, seit ich 3 oder 4 war. Ziemlich alle dort sind meine 'Tanten und Onkel'. Der Garten ist wie ein zweites Zuhause. Man sieht sich immer wieder. Wenn wir durch die Stadt gehen, dann merkt man schon, dass mich viele Leute kennen, und die meisten kennen mich aus dem Garten."

Susan ist fest davon überzeugt, dass ihr junges Leben ohne die Gärten ärmer verlaufen wäre. Früher, als sie gerade zu sprechen begann, versuchte sie immer wieder ihre Mutter zu überreden, mit ihr auf die Straße zu gehen. Aber die Mutter antwortete regelmäßig: "Wohin sollen wir gehen? Wir haben keine Verwandte hier und keine Freunde, die wir besuchen könnten"

Dann kamen die Gärten, und alles änderte sich. Susan verfügt nun über eine neue, internationale Wahlverwandtschaft, in der sie sich bewegt wie ein Fisch im Wasser. Und in der sie lernt, was es für Flüchtlinge in Deutschland bedeutet, sich selbst versorgen zu können, Überschüsse zu verschenken, sich als Gebende wahrzunehmen, statt, wie sonst oft üblich, als abhängig und nehmend. Auch mal Überfluss erleben und verfeiern zu können, statt immer nur mit knappen Mitteln wirtschaften zu müssen.

Susan lernt früh den Unterschied schmecken zwischen Selbstgemachtem und Gekauftem, zwischen hochwertigem Biogemüse und weit gereister Supermarktware. Sie erlernt die Bedeutung des Zubereitens von Mahlzeiten im öffentlichen Raum, sie lauscht den Geschichten, die über Zucchini und Postelein, über Kichererbsen und Pfefferminze erzählt werden. Erzählungen der Kindheit, Lieder der vielen Heimaten, die in den Gärten wiederaufblühen. Schöne Lieder. Traurige Lieder.

Was tun Migrantenkinder, denen diese Möglichkeiten fehlen? Die die Stimmen ihrer Eltern im öffentlichen Raum als nicht resonanzfähig wahrnehmen? Die ihre womöglich erwerbslosen Eltern als abwartend, als unproduktiv oder als unausgelastet erfahren? Welche Vorbilder formen sich in den Köpfen dieser Kinder?

Susan Abid wächst in den Internationalen Gärten zu einem selbstbewussten Mädchen heran. Als Kleinkind beobachtet sie ihre Mutter stundenlang beim Anbau von Kräutern und Gemüse. Irgendwann teilt die Mutter ein Stück Parzelle ab – und das Mädchen baut seine eigenen Tomaten und Erdbeeren an. Heute gibt es in den meisten Interkulturellen Gärten eigene Kinderbeete.

Sie sind die Basis vieler Umweltbildungsaktivitäten und der gemeinsame Sozialraum, in dem sich das Miteinander verschiedener Altersgruppen entfaltet. Hier werden Verhandlungen über Grund und Boden geführt, Wissen weitergegeben, Natur beobachtet und Ernteerfolge bewundert.

Im Rahmen der vielfältigen Aktivitäten in den Gärten kommen Kinder wie Erwachsene immer auch mit der Gesamtgesellschaft in Berührung, so

Interkulturelle Gärten und Stiftung Interkultur

In Interkulturellen Gärten bauen Menschen mit Zuwanderungsgeschichte gemeinsam mit "Herkunftsdeutschen" aus allen sozialen Schichten Obst und Gemüse an, tauschen Saatgut und Zubereitungsformen aus, bauen Gemeinschaftshäuser aus Holz oder Brotöfen aus Lehm, kochen, grillen und feiern zusammen. Interkulturelle Gärten gibt es in Deutschland seit Mitte der neunziger Jahre. Heute existieren fast 90 solcher Projekte; weitere 50 befinden sich im Aufbau. Interkulturelle Gärten ermöglichen den Zugang zu gesunden Nahrungsmitteln und Gemeinschaftsgütern; sie stehen für neue Formen der interkulturellen Begegnung, für eine Wiedereroberung des öffentlichen Raums, für gemeinschaftliche Aktion, für Selbstversorgung in der Stadt, für die Belebung der Nachbarschaft und für ökologische und soziale Produktivität. Ausführliche Infos unter www.stiftung-interkultur.de

Die Stiftung Interkultur ist ein Projekt der Stiftungsgemeinschaft "anstiftung & ertomis" und fungiert als bundesweite Koordinierungs- und Servicestelle der Interkulturellen Gärten. Sie vernetzt die Gärten auch international, koordiniert ein Forschungsnetzwerk, fördert und unterstützt die Gartenpraxis und sorgt für den Wissenstransfer.

etwa mit dem in Deutschland rechtlich verankerten Umweltschutz, der zum einen als konkreter Gegenstand, gleichzeitig aber auch als Medium zum Verstehen von Gesellschaft fungiert. Das institutionelle Geschehen wird durch die eigene Praxis in diesem Rahmen insgesamt transparenter; die symbolische Ordnung, das kulturelle Normen- und Kommunikationssystem werden sukzessive erfahr- und verstehbar. Über diese Formen der Teilnahme und Teilhabe aus dem zunächst überschaubaren Raum der eigenen Gartenpraxis heraus wird echte Partizipation möglich.

Eine solche Praxis, in der Lernprozesse durch aktive Gestaltung statt über theoretisch-abstrakte Zugänge stattfinden, hilft den MigrantInnen nicht nur, sich selbst sozial und identitär neu einzubetten, sie leistet auch einen bedeutenden Beitrag zu einer pluralen Zivilgesellschaft, in denen die Fähigkeiten und Kenntnisse aller fruchtbar gemacht werden.

▶ Daha fazla bilgi için/zum Weiterlesen: Christa Müller: Wurzeln schlagen in der Fremde. Die Internationalen Gärten und ihre Bedeutung für Integrationsprozesse, München: ökom Verlag 2002.

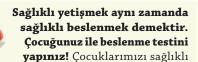

Çocuk Beslenmesi

Stephanie Wetzel, Ernährungswissenschaftlerin im Projektteam "Sağlıklı daha güçlüyüz! – Gesund sind wir stark!"

yetiştirmek, büyük bir sorumluluk! Birçok şeye dikkat etmek lazım ve elimizden geleni yapıyoruz. Yalnız bazen elimizden bir şey gelmiyor. Çocuklarımızın yetişkin, sağlıklı ve mutlu bir insan olmaları şansa bağlı. Bu yolda, velilerin, ailelerin ve arkadaşların yapabileceği şey, çocuklarımızın beslenmesine dikkat etmektir.

Çocuklara gerekli olanları veriniz!

Çocuklara verilecek besinlerin, onlara uygun olması gerekir. Peki, neyin gerekli olduğunu nereden biliyoruz? Besin piramidi, her gün hangi yiyecek grubundan çocukların ne kadar az ya da çok tüketmeleri gerektiğini genel hatlarıyla gösteren bir kılavuz. Günlük gereksinim çocuktan çocuğa değişir.

1. İçilmesi gerekli olan içecek, sudur!

Bu piramit içecek seçiminin önemini belirtmektedir. Şekilde görülen içecekler su ve şekersiz çayları vurgulamaktadır. İlkokul yaşındaki çocukların günde 5 ila 6 arasında küçük su bardağı dolusu, su ya da şekersiz çay içmesi önerilmektedir. Küçük çocukların daha az, büyük çocukların daha çok içeceğe ihtiyacı vardır. Berlin'in içme suyu iyi denetlenmektedir ve içme suyu olarak kalitesi oldukça yüksektir. Meyve suları, şekerli içecekler ve limonatalar şekerli olduğundan sadece arada bir verilmelidir. Çocuğunuza iyilik yapmak istiyorsanız, çocuğunuzun ne içeceğine siz karar veriniz ve bu kararı çocuğunuza bırakmayınız. Çünkü çocuklarınızın alışkanlıklarını yönlendiren kişi öncelikle sizsiniz.

2. Atıştırmak için en iyi şey, meyve ve sebzedir. En önemli ikinci gıda meyve ve sebzedir. Allah'tan bunlar geleneksel Türk mutfağında zaten çoğunlukla mevcuttur. Çocuklar sebzeleri çiğ olarak atıştırmayı çok sevmektedirler. Bu yüzden bunlardan çocuklarınızın önüne her gün bir tabak dolusu koyunuz. Çocuklarınıza şekerli şeyler ya da pasta, kurabiye vb gibi şeyler yerine sebze ve meyve sununuz. Çocuklarınıza istediğiniz kadar meyve ve sebze veriniz. Piramitte gördüğünüz 5 kutu 5 çocuk eli dolusu meyve ve sebze demektir. Sıcak yemeklerinizi de bol sebze ve meyveli hazırlayınız. Çocuk porsiyonu başına, sebzeleri yarım kaşık zeytin ya da koza yağı ile buğulayınız.

14

Bazen kepekli bazen beyaz ekmek

Diğer gıdalar tahıllar ve patatestir. 6 ila 10 yaşları arasındaki bir çocuğun, günde 3 dilim kepekli ya da 3 küçük dilim beyaz ekmekten fazla ekmeğe ihtiyacı yoktur. İlave olarak sıcak yemeklerde 3 tane patates ya da 1 tas haşlanmış pirinç ya da 1 tas makarna gereklidir. İkisinden de yemeyi öğrenmesi için çocuğunuza bazen beyaz bazen de kepekli ekmek veriniz.

4. Çocuğunuz süt ile yoğurdu peynirden fazla yemelidir.

400 ml az yağlı süt ya da sade yoğurt (örneğin kahvaltıda bir bardak süt ya da kakao, öğlen sonu da meyveli yoğurttan daha fazla süt ürünlerine çocuğunuzun ihtiyacı yoktur). Et ürünleri de çok önemlidir, yalnız bunlardan bir ilkokul çocuğuna günde 50 gr yeterlidir. Sıcak yemek etli ise, çocuğunuzun okul ekmeğine az yağlı süzme peynir sürebilir ya da bir kaç dilim az yağlı peynir koyabilirsiniz.

5. Beşinci basamakta piramidimiz daralmaktadır.

1 yemek kaşığı tereyağı ya da margarin (günlük, 3 dilim ekmeğe dağıtılabilir) ve yemek hazırlarken 1 yemek kaşığı sıvı yağ, 6 ila 10 yaş arasındaki çocukların günlük tüketimi için yeterli miktarlardır.

6. Şekere evet, yalnız daha çok meyve ve ekmekten alınmalı.

Tatlıların, şekerli içeceklerin ve unlu gıdaların (örneğin pastaların) yeri çocuk beslenmesinde hepsinden daha azdır. Bazen velilerden duyuyoruz ki, "ama çocuklar için şeker de gerekli". Tabii ki gerekli, ama çocuklar için gerekli olan şeker, patates, ekmek, pirinç, makarna ve meyvelerden temin edilmelidir. Çünkü bu ürünlerden alınan şeker bazı değerli vitaminlerle birliktedir. Tatlılar ise, ancak bazen verilen ekstralar olabilir. Sağlık açısından verilmeleri gerekmemektedir. Bir çocuk için bir parça çikolata ya da 3-4 tane bisküvit ya da 1 bardak limonata günlük olarak yeterlidir.

Beslenme Testini Yapınız! "İmdat benim çocuğum burada yazılandan daha fazla ya da daha az tüketiyor." Yazdıklarımızı okuduğunuzda, büyük bir ihtimalle kendi çocuğunuzun (6 ila 10 yaş arasındaki) tüketiminde farklılıklar göreceksiniz. Çocuğunuz makine değildir. Eğer çocuğunuz burada yazılandan daha az yiyorsa, panik yapmayınız. Zayıf çocuklar çoğunlukla

daha aktif ve sağlıklıdır. Eğer çocuğunuzun tüketimi çok daha fazla ise dikkatli olunuz.

Çocuğunuzun kilosu normal mi? Bu sorunun yanıtını size çocuk doktorunuz verebilir. Fazla kilo çocuğunuzda sağlık sorunları yaratabilir. Böyle bir durumda çocuğunuzu yavaş yavaş su içmeye alıştırınız. Bu, çocuğunuzun kilosunun normale yaklaşması için ilk adımdır. Çocuğunuzun sürekli olarak yiyip içmesini engelleyiniz. Çocuğunuzun bir kaç saat yemek yemeden geçirmesini sağlayınız. Bu zaman içerisinde olsa olsa atıştırmak için bir şeyler veriniz, örneğin, sebze. Çocuk yalnızca su içerek, oynama ve zıplamaya konsantre olabilir.

Yardım ve Bilgi. Belediyemizde size çocuk beslenmesi hakkında bilgi verebilecek sağlık uzmanları ve danışmanları mevcuttur. Sorularınız için, Friedrichshain-Kreuzberg Belediye'si Sağlık Birimi'ni (Telefon: 902.983.546) ya da Belediye Tercüme Servisi'ni (Tel: 44.319.090) arayabilirsiniz. Burada size Türkçe konuşan bir çalışan yardımcı olacaktır.

▶ Daha fazla bilgi için: www.zagg.de

Die aid-Ernährungspyramide

Kinderernährung

Gesund aufwachsen heißt auch gesund essen. Machen Sie den Ernährungs-Check mit Ihrem Kind! Kinder gesund groß zu ziehen ist eine Mammutaufgabe. So viel muss richtig laufen und wir geben uns alle Mühe. Auf manches haben wir keinen Einfluss. Es gehört viel Glück dazu, damit aus kleinen Menschen große, starke und glückliche Erwachsene werden. Ein Feld, auf dem wir als Eltern, Verwandte und Freunde sehr viel tun können, ist die Ernährung unserer Kinder.

Kindern geben, was sie brauchen. Sie sollte zu dem passen, was Kinder brauchen. Aber wie weiß ich, was ein Kind braucht?

Die aid-Ernährungspyramide

zeigt, wovon Kinder viel und wovon sie weniger benötigen. Es ist eine Richtschnur, denn der tatsächliche Bedarf ist individuell verschieden.

1. Das richtige Getränk? – Wasser!

Ein deutliches Signal setzt die Pyramide bei der Getränkeauswahl. Die abgebildeten Getränke stellen Wasser oder ungesüßten Tee dar. Ungefähr 5 bis 6 kleine Gläser Wasser oder Tee sollte ein Kind im Grundschulalter am Tag trinken. Jüngere Kinder brauchen weniger, ältere mehr.

EKSTRALAR | EXTRAS:
Çerez, biskûvî, pasta,
börek vb şeyler, Alkol
Knabbereien, fette Snacks,
Alkohol

Margarin, tereyağı ve
sıvı yağlar
Fette und öle

Süt ve süt ürünleri,
balık, et, sucuk, yumurta
Milch und Milchprodukte,
Fisch, Fleisch, Wurst, Eler

Ekmek, tahıl ve pilav,
patates vb
Brot, Getreide und
Beilagen

2. Sebze, salata ve meyve
Gemüse, Salat und Obst

1. İçecekler
Getränke

Berliner Leitungswasser ist sehr gut kontrolliert und als Getränk besonders empfehlenswert. Säfte, Fruchtsaftgetränke und Limonaden (auch Eistee) sind zuckerhaltig und sollten nur ausnahmsweise angeboten werden. Tun Sie Ihrem Kind etwas Gutes, in dem Sie die Auswahl festlegen. Ihr Kind sollte das nicht allein entscheiden. Sie sind es, die seine Gewohnheiten bilden, indem Sie zunächst für Ihr Kind auswählen.

Knabbern. Die zweitwichtigste Lebensmittelgruppe sind Gemüse und Obst. Zum Glück sind sie in der türkischen Küche sowieso stark vertreten. Kinder mögen Gemüse sehr gern roh zum Knabbern. Bieten Sie jeden Tag einen Rohkostteller an. Stellen Sie ihn anstelle von Süßigkeiten oder Backwaren auf den Tisch. Von Obst und insbesondere von Gemüse kann ihr Kind gar nicht genug essen. Die 5 Kästchen stehen für 5 Kinderhände voll Gemüse und Obst. Bereiten Sie auch warme Gerichte mit reichlich Gemüse und Obst zu. Garen Sie Gemüse mit höchstens 1/2 Esslöffel Olivenöl oder Rapsöl pro Kinderportion.

3. Bieten Sie Vollkornbrot und Weißbrot im Wechsel an. Die nächste Gruppe sind Getreideprodukte und Kartoffeln. Mehr als 3 Scheiben Brot oder 3 kleinen Vierteln Weißbrot benötigt ein Kind im Alter von 6 bis 10 Jahren nicht am Tag. Hinzu kommen 3 Kartoffeln oder 1 Tasse gekochter Reis oder 1 Tasse Nudeln bei warmen Gerichten. Wechseln Sie zwischen Weißbrot und Vollkornbrot ab, damit Ihr Kind beides zu essen lernt.

4. Ihr Kind sollte mehr Milch und Joghurt und weniger Käse essen. 400 ml fettarme Milch oder Naturjoghurt – zum Beispiel mehr als 1 Glas Milch oder Kakao zum Frühstück und einen kleinen Joghurt mit Obst am Nachmittag – benötigt Ihr Kind nicht aus dieser Gruppe. Fleisch und Wurst sind ebenfalls wertvoll, es genügen aber kleine Mengen, insgesamt nicht mehr als 50 Gramm am Tag für ein Grundschulkind. Wenn es also Fleisch im warmen Gericht gibt, sollten Sie Ihrem Kind lieber Kräuterquark oder mageren Käse auf's Schulbrot machen.

5. In der 5. Stufe ist die Pyramide schon deutlich schmaler. Rund 1 Esslöffel Butter oder Margarine (verteilt auf ca. 3 Scheiben Brot am Tag) und 1 Esslöffel Öl für die Zubereitung – das sind die Mengen, die gesund für ein Kind im Alter von 6 bis 10 Jahren sind.

6. Zucker ja, aber vor allem aus Obst und Brot.

Noch schmaler ist das Feld für Süßigkeiten, Limonade und Backwaren.
Oft argumentieren Eltern: "Aber Kinder brauchen doch Zucker!" Aber der Körper von Kindern be-

nötigt den Zucker

vor allem aus Kartoffeln, Brot, Reis, Nudeln und Obst. Denn hier wird er von wertvollen Vitaminen begleitet. Zucker aus Süßigkeiten sind ein leckeres Extra, aber kein gesundheitliches Muss! 1 kleinen Riegel oder 3 bis 4 Kekse oder 1 Glas Limonade – das ist das richtige Maß für ein Kind am Tag.

Machen Sie den Ernährungs-Check!

"Hilfe, mein Kind isst viel mehr oder viel weniger als hier steht!" – Wenn Sie einmal durchgegangen sind, ob Ihr Kind, das 6 bis 10 Jahre alt ist, diese Mengen und nach dieser Auswahl isst und trinkt, werden Sie sicher Abweichungen feststellen. Ihr Kind ist ja keine Maschine! Bleiben Sie gelassen, wenn es etwas weniger isst, als hier aufgezählt ist. Sehr schlanke Kinder sind meistens trotzdem sehr gesunde, vitale Kinder. Isst Ihr Kind aber wesentlich mehr, sollten Sie nachdenklich werden

Ist das Gewicht im Normalbereich? Das erfahren Sie beim Kinderarzt. Übergewicht wäre schädlich für Ihr Kind. Gewöhnen Sie Ihr Kind in diesem Fall langsam daran, Wasser zu trinken. Das ist der erste Schritt, um das Gewicht im Normalbereich zu halten. Achten Sie darauf, dass Ihr Kind nicht pausenlos isst oder trinkt. Gönnen Sie Ihrem Kind "essfreie" Stunden. In diesen Stunden bieten Sie höchstens Gemüse zum Knabbern an, das Kind trinkt Wasser, aber es kann sich ganz auf's Spielen und Toben konzentrieren.

Rat und weitere Informationen

Im Bezirk gibt es GesundheitstrainerInnen und -mentorInnen, die Sie gern zur Kinderernährung beraten. Wenden Sie sich an die Plan- und Leitstelle Gesundheit im Bezirksamt Friedrichshain-Kreuzberg (Tel. 902 98 35 46) oder an den Gemeindedolmetschdienst (Tel. 44 31 90 90). Dort nennt man Ihnen eine türkischsprachige Beraterin in Ihrer Nähe.

► Näheres unter www.zagg.de

İslam'da çevre Islam und **Umweltschutz**

Mahmut Çelikoğlu, Berlin DİTİB Yeni Camii Din Görevlisi Religionsbeauftragter der "Yeni Mosche" von DİTİB, Berlin

Biz, insanoğlunu, en güzel özelliklerle yaratan Cenab-1 Allah,1 yeryüzünün, başta insanlar olmak üzere tüm canlılar için en iyi yaşanılır hale getirilmesi görevini de, bizlere vermiştir.

Bu konuda duyarlı olmak, imkânı ve görevi nispetinde elinden geldiğince gayret sarf etmek, inanan her insan için bir ibadettir. Bu tür ibadetler yapıldığı takdirde, hem Allah'a olan kulluk borcu ödenmiş olunur hem de canlıların yaşamalarına olumlu katkı yapıldığı için yüce yaratıcıdan artı sevaplar kazanıldığı gibi, aklıselim insanların takdirleri de alınmış olunur ki, bu da insanı mükemmel bir varlık haline getirir.

İnsanlar için bu denli olmazsa olmaz bir önem arz eden çevre, İslam'ın doğuşuyla birlikte inananlarca dikkate alınmıştır: 'Yeri uzatıp yaydık, orada sabit dağlar yerleştirdik, yine orada miktarı ve ölçüsü belirli olan şeyleri bitirdik.'² Yeryüzünü bu özellikteki dengelerle bizlere emanet eden yüce Allah, tabii çevreyi ve doğal dengeleri bozmamamızı bizlerden istemektedir. Bu emir ve tavsiyeleri yerine getirmeyen insanların bundan yine kendilerinin zarar göreceğini şu Ayet-i Kerime ile yüce Allah bizlere haber vermektedir: 'İnsanların bizzat kendi işledikleri yüzünden karada ve denizde düzen bozuldu ki, Allah yaptıklarının bir kısmını onlara tattırsın; belki de tuttukları kötü yoldan dönerler.'3

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) çevre konusunda da bizlere en güzel örneği sergilemiştir. Eskiden orman yeri olduğu bilinen Medine yakınlarındaki bir yerin yeniden ormana dönüşmesini istemiştir.4

Yine çevrenin korunmasıyla ilgili olarak, Sevgili Peygamberimiz (a. s)'ın onlarca Hadis-i Şerîfi olması, onun bu konuyu ne kadar önemsediğini ortaya koymaktadır. Çevreyi muhafaza etmede ağaç dikmek çok önemli olduğundan Efendimiz (a.s) kendileri ağaç dikmeyi sadece tavsiye etmemiş, mübarek elleriyle yüzlerce hurma fidanı dikerek bizlere örnek olmuştur.5

Çevrenin korunmasında, çöplerin rastgele atılmaması, bunların bilinçli bir şekilde muhafaza edilmesi konusunda da Sevgili Peygamberimiz (s.a.v): 'Kim inananın gelip geçtiği yerden, onları rahatsız eden bir şeyi kaldırır atarsa, Allah ona sevap yazar.'6 buyurarak, inanan insanların bu konuda da duyarlı olmalarını ifade etmiştir.

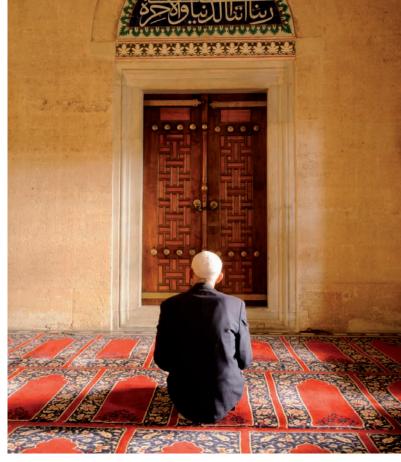
Şu halde bilinçli bir halde, Allah'a layık bir kul, maddeten ve manen temiz olmak durumundayız. Temizlik deyince, sadece beden temizliğiyle yetinmeyip elbisemizin, oturduğumuz evin, kullandığımız apartmanın ve çevrenin temizliği konusunda da üzerimize düşen bütün dînî ve insanî görevlerimizi yapmak zorundayız.

Kur'ân-i Kerîm ve Hadisler ile bunlardan bilgilenerek yazılan dînî kitaplarda ifâde edildiği halde, çevreyi koruma konusunda ne yazık ki, tarih içerisinde İslam'ın getirdiği çevre anlayışı çoğu zaman dikkate alınmamış, bunun sonucunda da telâfîsi oldukça zor çevre sorunları ortaya çıkmıştır.

Yüce Allah bizlere karasıyla-deniziyle, dağıyla-ovasıyla, havasıylasuyuyla, bitki örtüsüyle v.b sayılamayacak kadar güzelliğiyle bir dünya emanet etmiştir. Bu güzellikleri bizden sonraki nesillere en iyi şekilde aktarmak, dinî ve insanî görevimizdir.

Kaynakça | Quelle:

- Tîn Sûresi 4. Ayet
- Hicr Sûresi 19. Ayet
- Rum Sûresi 41. Avet
- Diyânet Dergisi 1999 Haziran ayı, S. 102
- 5, 6 Dînî ve sosyal hayatımız Ali Rıza Temel, S. 194

Der Mensch, der von Allah¹ mit den besten Eigenschaften ausgestattet worden ist, wurde ebenfalls dazu berufen, dass er sein Umfeld, seine Umwelt auf die beste Art und Weise zu pflegen und zu schützen hat.

Diese Aufgabe zu meistern und ein Bewusstsein für die Natur zu entwickeln, ist ein Gottesdienst für jeden Gläubigen. Wenn diese Aufgaben geleistet werden, ist dies nicht nur so, dass der Mensch als Diener seinen Dienst gegenüber Allah zeigt, sondern, dass er auch viel Segen von Allah bekommt; die Anerkennung zu einem bewussten Menschen. Durch diese Tat wird der Mensch vollkommen.

Die Umwelt ist für jeden Menschen von enormer Wichtigkeit und wurde schon von der Geburt des Islams an von den Gläubigen so ernst genommen: "Und die Erde haben wir ausgedehnt und darauf feste Berge gesetzt, und wir ließen alles auf ihr wachsen, was ausgewogen ist." (Hicr 19)² Es heißt dazu im Koran: "Unheil ist auf dem Festland und auf dem Meer sichtbar geworden, wie die Hände der Menschen gewirkt haben, so mancher ihrer Handlungen kosten lasse, damit sie sich dessen besinnen."³

Der ehrenwerte Gesandte Gottes zeigte uns mit seinen Beispielen vorbildlich den Naturschutz. So verlangte er, dass ein Gebiet nahe Medina, das früher bewaldet war, erneut mit Bäumen bepflanzt werden sollte.4

Es gibt unzählige Zitate des Gesandten Allahs, die die Wichtigkeit des Naturschutzes betonen. So verlangte er nicht nur das Pflanzen von Bäumen, sondern pflanzte persönlich hunderte von Dattelbäumen.5

Ebenso legte er sehr viel Wert darauf, dass kein Müll auf den Boden geworfen wird. So sagte er: "Wer von Euch auf seinem Wege etwas auf dem Boden entdeckt, was andere stören könnte, solle dies beseitigen. So wird ihn Allah dafür segnen."6

Deshalb sind unser Bewusstsein und unser Verantwortungsgefühl gegenüber der Natur wichtig, damit wir es verdienen, ehrenwerte Diener Allahs zu sein. Wenn man von Reinheit spricht, dann meint man nicht nur die Reinheit des Körpers, sondern auch die der Kleidung, unseres Hauses und unseres Umfeldes. Es ist eine große Pflicht dieses religiöse Gebot zu befol-

Trotz der Gebote im Koran, die Hadise und viele islamische Bücher, die über die Wichtigkeit des Naturschutzes berichten, gab es dennoch sehr viele Naturschäden, die von Menschenhand gemacht sind.

Der Schöpfer hat uns diese wertvolle Schöpfung mit ihren Meeren und Bergen, ihren Landschaften und ihrem Himmel, ihren vielfältigen Pflanzen und Tieren und unzähligen Schönheiten geschenkt und als Pfand überlassen. Von diesen Gnadengaben zu profitieren ist nicht nur unser Recht, sondern auch das Recht unserer Nachkommen. Deshalb ist es unsere religiöse und menschliche Pflicht, diese Schönheiten für unsere Nachkommen aufzubewahren bzw. zu schützen.

ORUÇ AYINDA SAĞLIKLI BESLENME KONUSUNDA ÖĞÜTLER TIPPS ZUR GESUNDEN ERNÄHRUNG WÄHREND DES FASTENMONATS RAMADAN 🗸

▶ Bu sevap dolu zamanı oldukça sıhhatli geçirmek için şu besin maddelerinden bolca tüketiniz: ekmek ve tahıl mamülleri, süt ve süt mamülleri, balık et ve tavuk, fasulye, meyve ve sebze. Ramazan'daki beslenmeniz güncel beslenmenizden fazla farklı olmamalı, yani olabildiğince basit. Oruç zamanı hayli uzun olduğundan sahurda mümkünse uzun zincirli (kana karışması, sindirimi çok çabuk gerçekleşmeyen) karbonhidratlara ağırlık verin; örneğin: tam arpa, tam buğday, tam yulaf, fasulye, mercimek, kepekli un ve kabuklu pirinç. Çünkü bunlar sizi daha uzun zaman tok tutar.

Tam tersine ise kısa zincirli karbonhidratlar (beyaz unlu ve şekerli besinler) ya da sindirimi çabuk olan besinler sadece 3 ila 4 saat tok tutmaktadır, bu yüzden daha çok İftarda yenmeleri önerilir.

Kızartma ya da fritözde pişmiş, fazla baharatlı yemekler ve şekerli besinler, örneğin tatlılar, sağlık sorunlarına yol açabileceklerinden dolayı, bu mamüllerden ramazan vaktinde yenmemesi önerilmektedir.

Çok önemli başka bir husus ise, yeterince sıvı alınmasıdır; örneğin su veya meyve suları, bunların iftar ile yatağa gitmeden önceki zamanda tüketilmeleri, vücudun sıvı kaybını önler ve sindirim organlarının zehirlerini atmasını sağlar. Yalnız aşırı kafeinli sıvılardan sakınınız, bilhassa Sahurda. Fazla çalışmak ya da fazla uyumak; özellikle gündüz saatlerinde, hem sağlığa zararlı hem de orucun manevi değerini azaltır.

Kaynakça | Quelle: www.islamische-zeitung.de/iz3.zgi?id=5038

▶ Um in dieser segensreichen Zeit gesund zu bleiben, empfehlen sich folgende wichtige Nahrungsgruppen: Brot und Getreideprodukte, Milch und Milchprodukte, Fisch, Fleisch und Geflügel, Bohnen, Gemüse und Obst.

Die Ernährung im Ramadan sollte sich nicht von den üblichen Gewohnheiten unterscheiden und so einfach wie möglich sein. Angesichts von langen Fastenzeiten sollten die langkettigen Kohlenhydrate, oder auch Ballaststoffe (Gerste, Weizen, Hafer, Bohnen, Linsen, Vollkornmehl und ungeschälter Reis) zum Suhur (Morgenmahlzeit während des Fastenmonats) gegessen werden, damit das Essen länger wirksam ist.

Im Gegensatz dazu halten die raffinierten Kohlenhydrate oder schnell verdauliche Nahrungsmittel nur drei oder vier Stunden und sollten besser zum Iftar (Fastenbrechen) gegessen werden.

Gebratene und frittierte Speisen, stark gewürztes Essen und solche mit zu viel Zucker, wie beispielsweise Süßigkeiten, können gesundheitliche Probleme verursachen und sollten während des Ramadan besser gemieden werden.

Ganz wichtig ist das ausreichende Trinken von Wasser und Säften zwischen dem İftar (Fastenbrechen) und dem Schlaf, um Dehydrierung zu verhindern und um eine Entgiftung des Verdauungsapparates sicherzustellen. Jedoch sollte eine umfangreiche Aufnahme von großen Mengen an koffeinhaltigen Getränken vermieden werden, insbesondere zum Suhur (Morgenmahlzeit während des Fastenmonats). Übermäßige Arbeit oder überlanger Schlaf, insbesondere während des Tages, schaden der Gesundheit und reduzieren den spirituellen Nutzen eines Fastens.

Bademli Alabalık Forellenfilet in Mandelkruste

Malzeme, 4 kişilik:

4 adet 150 gramlık Alabalık filetosu 2 yemek kaşığı un 60 gr öğütülmüş badem 60 gr galeta unu 1 adet yumurta 2 yemek kaşığı sıvı yağ 1 yemek kaşığı tereyağı Tuz, karabiber

Hazırlanısı:

- 1. Filetoları yıkayıp kurulayın. Üzerlerine tuz ve karabiber ekip unlayın.
- Yumurtayı derin tabakta çırpın. Ayrı bir tabakta galeta unu ile öğütülmüş bademi karıştırın.
- 3. Filetoları önce çırpılmış yumurtaya daha sonra bademli galeta ununa bulayın. Balıkları silkeleyerek üzerindeki yapışmamış unun dökülmesini sağlayın.
- 4. Sıvı yağ veya tereyağını yapışmaz tavada ısıtın. Filetoların her iki tarafını 3-4 dakika bu yağda kızartın. Kızarttığınız balıkları yağlarını çekmek üzere mutfak kağıdının üstüne koyduktan sonra servis yapın.

Zutaten für 4 Personen:

4 Forellenfilets á 150 g 2 Esslöffel Mehl 60 g gemahlene Mandeln 60 g Paniermehl 1 Ei 2 Esslöffel Öl, 1 Esslöffel Butter Salz, Pfeffer

Zubereitung:

- Die Fischfilets abspülen und trocken tupfen.
 Danach den Fisch mit Salz und Pfeffer würzen und dünn mit Mehl bestäuben.
- Das Ei in einem tiefen Teller verquirlen. In einem anderen Teller das Paniermehl und die Mandeln mischen
- 3. Die Fischfilets zuerst durch das verquirlte Ei ziehen, dann in der Mandel-Paniermehlmischung wenden, dabei die Panade etwas andrücken, lose Panade abschütteln.
- 4. Öl oder Butter in einer beschichteten Pfanne heiß werden lassen. Die Fischfilets darin auf jeder Seite 3-4 Minuten braten. Nach dem Braten die Fischfilets kurz auf Küchenpapier legen, um überschüssiges Fett aufzusaugen, dann servieren.

aynakça | Quelle:

Kinderkochbuch (Bezirksamt Neukölln von Berlin)

Doğa Derneği

Der Verein für Naturschutz Doğa Derneği

2002 yılından beri faaliyet göstererek ülkemiz doğasının sorunları için yapıcı ve yerinde çözümler getirmeyi kendimize ilke edindik. Çalışanlarımız, yerel temsilcilerimiz, üyelerimiz, gönüllülerimiz ve kırk binin üzerindeki destekçimizle geniş kitlelere ulaşıyoruz.

Derneğimizin merkezi Ankara'da bulunuyor. İletişim ve kampanya çalışmalarımızı İstanbul ofisimizden yürütüyoruz. Bununla birlikte Bursa, Burdur, Hasankeyf ve Birecik'te temsilciklerimiz bulunuyor. Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesindeki iletişim ofisimiz buradaki gönüllülerimizin desteğiyle faaliyet gösteriyor. Ankara'nın Beypazarı ilçesinde bölgenin doğasını ve derneğimizi tanıtmak için oluşturduğumuz Doğa Evi bulunuyor. Öte yandan, Türkiye'nin 16 farklı ilinde yerel projelerimiz yürütülüyor. Merkezi İngiltere'de bulunan Dünya Kuşları Koruma Kurumu'nun (BirdLife International) Türkiye ortağıyız. 16 ayrı ilde yürüttüğümüz çalışmalarla doğal kaynakların korunmasında Türkiye'nin en aktif kurumlarından biriyiz. Destekçi ağımızı daha da büyüterek ülkemizdeki sivil toplum hareketini güçlendirmeyi hedefliyoruz.

MİSYONUMUZ

İnsanın bütün varlıklara ve ekolojik bütüne saygı duyduğu, var oluşunun doğa üzerindeki etkisini bilerek yaşadığı ve sonucunda, doğanın korunmasını gerektirmeyecek bir yaşam tarzını benimsediği bir dünyaya ulaşmak.

Seit 2002 setzen wir uns für den Naturschutz in der Türkei ein. Unser Grundsatz ist es, nachhaltige und zukunftsträchtige Lösungsvorschläge zu finden. Unsere Mitarbeiter, Mitglieder und ehrenamtlichen Helfer sowie über 40.000 Unterstützer erreichen ein breites Publikum.

Unsere Hauptzentrale befindet sich in Ankara. Unsere Kommunikation und Kampagnearbeiten werden aus unserem Büro in Istanbul geleitet. Zu dem befinden sich Filialen in Bursa, Burdur, Hasankeyf und Birecik. In unserem Büro in Halfeti, einem Ort in der Provinz Şanlıurfa, unterstützen uns zusätzlich ehrenamtliche Helfer.

In Beypazarı, einem Ort in der Provinz Ankara, kann man sich im Doğa Haus über die Natur und die Arbeiten unseres Vereins informieren. Zusätzlich werden in 16 unterschiedlichen Städten Projekte durchgeführt.

Durch diese vielfältigen Projekte zum Schutz der Natur sind wir eine der aktivsten Organisationen in der Türkei. Unser Ziel ist es, durch die Erweiterung unseres Unterstützernetzwerkes das zivilgesellschaftliche Engagement und Bürgerinitiative in der Gesellschaft zu stärken. Einer unserer wichtigen Partner ist z.B. BirdLife International aus England.

UNSERE MISSION

Eine Welt aufzubauen, in der die Menschen alle Lebewesen und die ökologische Gesamtheit respektieren, sich ihres Einflusses auf die Natur durch ihre Existenz bewusst sind und dadurch eine Lebensweise führen, bei der die Natur nicht geschützt werden muss.

ADRES | ADRESSE

Doğa Derneği, Dikmen/Ankara, Hürriyet Cad. No: 43/12 Tel 0090-312 481 25 45/0090-312 481 25 03 www.dogadernegi.org, Eposta: doga@dogadernegi.org

Tarkan ve Doğa Derneği "Ilısu Barajı'nı Berlin'e Taşıdı"

Doğa Derneği'nin, Almanya, Avusturya ve İsviçre'nin Ilısu Baraj Projesi'nden çekilmeleri ve projenin durdurulması için Berlin'de düzenlediği konferansta konuşan Tarkan, Berlin'den barajı destekleyen ülkelere ,böyle bir projeye kendi ülkenizde izin verir miydiniz?' diye seslendi.

Doğa Derneği, Berlin'de düzenlediği konferansla Ilısu Barajı ve Hasankeyf'i Avrupa'nın gündemine taşıdı. Konferansa, Doğa Derneği yetkililerinin yanı sıra Avrupa'dan birçok sivil toplum örgütü, siyasi temsilciler ve sanatçı Tarkan katıldı.

,Hasankeyf'e Sadakat İmza Kampanyası' ile Ilısu Barajı'na karşı toplanan 80 bin imzanın Almanya'nın Ilısu Baraj Projesi koordinatörü Joachim Henkel'e verildiği gecede konuşan sanatçı Tarkan, ,Doğa,

Tarkan auf dem Ilisu-Gipfel in Berlin am 28.05.2009. v.l.n.r. Erkut, Tarkan, Güven Foto: Christian Kaiser

tarih ve kültürel alanlarda büyük bir yıkıma yol açacak Ilısu Barajı'na verilen desteğin geri çekilmesini istedi. Tarkan, Hasankeyf'in UNESCO listesine dâhil edilmesi gerektiğini sözlerine ekledi.

Tarkan und Doğa Derneği brachten den Ilısu-Staudamm nach Berlin

Doğa Derneği organisierte eine Konferenz in Berlin mit dem Zweck Deutschland, Österreich und die Schweiz zu überzeugen, aus dem Projekt auszusteigen. Der türkische Sänger Tarkan wendete sich mit den Worten: "Würdet Ihr ein derartiges Projekt in eurem eigenen Lande dulden?" direkt an die jeweiligen Länder.

Doğa Derneği richtete mit seiner Konferenz in Berlin die Aufmerksamkeit Europas auf den geplanten Ilisu-Staudamm und die antike Stadt Hasankeyf. An der Konferenz nahmen neben den Experten des Doğa Derneği unter anderem VertreterInnen diverser Organisationen, Politiker-Innen und der Sänger Tarkan teil.

Nachdem die Petitionskampagne "Spendet eine Unterschrift für Hasankeyf", für die 80.000 Unterschriften gesammelt wurden, Herrn Joachim Henkel, Koordinator des Ilisu-Staudamm Projektes, überreicht wurde, forderte Tarkan die Aufgabe des Projekts, welches der Natur und den historischen Schauplätzen großen Schaden zufügen würde. Er bat darum, Hasankeyf in die Liste der UNESCO als Weltkulturerbe aufzunehmen.

Kaynakça | Quelle: http://www.kesfetmekicinbak.com/gundem/08687/

Petitionsaufruf: http://hasankeyfesadakat.kesfetmekicinbak.com/

BUND – Almanya doğa ve çevre koruma birliği

BUND – Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland

Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland

Almanya doğa ve çevre koruma birliği (BUND) çevre ve doğayı korumakta, barışçıl yaşanılabilir bir Almanya ve dünya hedefini gütmekte ve bunun için çalışmalar yürütmektedir.

BUND organik tarımı ve sağlıklı gıda maddelerinin üretimini desteklemekte, iklim korumayı ve yenilenebilir enerji üretimini teşvik etmekte ve nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan bitki ve hayvan türlerini, ormanları ve suları korumaktadır.

BUND hedeflerine ulaşmak için "doğa dostu Almanya" adlı bilimsel çalışmanın ilkelerinden yararlanmaktadır. Bu kurum çevrenin ve doğal kaynakların yenilenebilir ve sosyal adalet çerçevesinde kullanılmasından yanadır. Bunun için doğal yaşamı bozmadan kullanmak ve doğal mirası korumak için çaba sarf etmektedir

BUND'un vurgulamak istediği şey, sürdürülebilir ve geleceğe yönelik bir hayat için, yaşam tarzımızı değiştirmemiz gerektiğidir.

Almanya'nın en büyük çevre ve doğa koruma derneklerinden biri olan BUND, çevreyi ve doğayı korumaya yönelik kalıcı çözümler üretmekte ve bunu yaşama geçirmeyi hedeflemektedir. Yaptığı önemli projeleri günlük yaşama uygulayarak, topluma bunların gerçekleşebilir ve yaşanılabilir olduğunu göstermektedir.

Der Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (BUND) setzt sich für den Schutz unserer Umwelt ein. Er versteht sich als die treibende gesellschaftliche Kraft für eine nachhaltige Entwicklung in Deutschland. Seine Vision ist ein zukunftsfähiges Land in einer zukunftsfähigen und friedfertigen Welt.

So engagiert sich der BUND – zum Beispiel – für eine ökologische Landwirtschaft und gesunde Lebensmittel, für den Klimaschutz und den Ausbau regenerativer Energien, für den Schutz bedrohter Arten, des Waldes und des Wassers.

Der BUND orientiert sich bei der Umsetzung seiner Vision an den Leitbildern der Studie "Zukunftsfähiges Deutschland". Er tritt für eine gerechte Nutzung des globalen Umweltraumes auf der Basis einer ökologischen Erneuerung und sozialer Gerechtigkeit ein. Darum plädiert er für den Erhalt und die schonende Nutzung der natürlichen Lebensgrundlagen und die Bewahrung des Naturerbes.

Der BUND will deutlich machen, dass Zukunftsfähigkeit und Nachhaltigkeit auch mit einer Änderung unserer Lebensstile einhergehen muss.

Der BUND ist einer der größten deutschen Umwelt- und Naturschutzverbände, der langfristige Lösungsstrategien entwickelt sowie Umwelt- und Naturschutzziele benennt. Durch die Umsetzung konkreter Projekte zeigt er, dass Nachhaltigkeit im Alltag unserer Gesellschaft gelebt werden kann.

ADRES | ADRESSE

BUND, Bundesgeschäftsstelle Am Köllnischen Park 1, 10179 Berlin Telefon: (030) 275 86 4 - 0, Fax: -40

E-Mail: bund@bund.net

www.bund.net

"nature4you" ile gençler için yeni fırsatlar Neue Chancen durch "nature4you"

Mehrnoush Tarkashvand, Stiftung Naturschutz Berlin

Naturschutz Berlin Vakfı meslek yeri bulamamış gençlere çalışma hayatına girme imkânı sunuyor.

"natur4you-FÖJ macht kompetent" projesi, Naturschutz Berlin Vakfı'nın, Freiwilliges Ökologisches Jahr, FÖJ (Çevre için Gönüllü Çalışma Yılı) projesinin bir parçası. 16-26 yaş arasındaki genç insanlara çevre ve doğa koruma alanında çalışma imkânı sunuyor. Öncelikli olarak, diplomasız veya meslek için yeterli not ortalaması bulunmayan ve meslek yapma yeri bulamamış gençler (kız ve erkek) düşünülmüştür. Her kültürden Berlin'li genç insanlar özellikle Türk ve Arap kökenliler beklenmektedir.

Bu genç insanlar gönüllü olarak, çevre ve doğa koruma alanında faaliyet gösteren dernek ve işletmelerde çalışmaktadırlar. Örneğin peyzaj mimarlığı, organik tarım, organik ürünler satan toptan ve perakendeciler, doğa okulu, çevre laboratuarı ve bisikletçi gibi işletmeler. Ek olarak düzenlenen eğitim ve danışma günlerinde, çevre ve doğa koruma üzerine sorular yanıtlanmakta ve ayrıca meslek eğitimi ve iş hayatındaki kişisel tercihlerin planlanması da yapılmaktadır.

Emrah Erartsın "nature4you" 'a katılmaktadır. Edindiği tecrübeler: "FÖJ bana çok yardımcı oluyor. Bu sayede beni hedefime ulaştıracak yolu buldum. Artık mesleki olarak ne yapmak istediğimi biliyorum. İşyerim, Wedding'deki çocuk çiftliğinde, çocuklarla ilgileniyorum ve hayvanların bakımından sorumluyum. Böyle bir yeteneğim olduğunu daha önce hiç düşünmemiştim. Bu benim için büyük bir artı ve zevk."

"nature4you" bir yıl sürmektedir ve FÖJ gibi 1 Eylül'de başlamaktadır. Gençler sosyal sigorta kapsamındalar. Katılımcılara konaklama gideri ve harcırah olarak aylık 355 € ödenmektedir. Bu bir yılın sonunda, her katılımcıya bir sertifika ve beceri bonservisi verilecektir.

► Eylül 2009 için boş yerimiz vardır.

Stiftung Naturschutz Berlin bietet Jugendlichen ohne Ausbildungsplatz Einstieg ins Arbeitsleben

Das Projekt "nature4you – FÖJ macht kompetent" ist Teil des Freiwilligen Ökologischen Jahres (FÖJ) der Stiftung Naturschutz Berlin. Es bietet jungen Leuten zwischen 16 und 26 Jahren die Möglichkeit, im Umwelt- und Naturschutz mitzuarbeiten. Es ist vor allem für Jugendliche gedacht, die keinen oder nur einen ungenügenden (Haupt-) Schulabschluss erreicht haben und bisher keinen Ausbildungsplatz finden konnten. Willkommen sind junge Leute aus allen Kulturen, besonders aus den Communities der türkisch- und arabischstämmigen Berlinerinnen und Berliner.

Die jungen Leute arbeiten als so genannte Freiwillige in Vereinen oder Betrieben mit, die im Umwelt- und Naturschutz tätig sind, z. B. in der Landschaftspflege und im ökologischen Gartenbau, im Einzel- und Großhandel mit ökologischen Produkten, in der Umwelterziehung in der Waldschule, im Umweltlabor oder im Fahrradladen. An zusätzlichen Bildungsund Beratungstagen werden Fragen zum Umwelt- und Naturschutz geklärt und die Planung des persönlichen Weges in Ausbildung und Arbeit verfolgt.

Emrah Erartsın macht mit bei nature4you. Seine Erfahrung: "Mir hilft das FÖJ sehr. Vor allem konnte ich dadurch den Weg finden. Ich weiß jetzt, was ich beruflich machen möchte. In meiner Einsatzstelle, der Weddinger Kinderfarm, bin ich für die Tierpflege verantwortlich. Ich hätte vorher nie gedacht, dass ich dafür ein Händchen habe. Auch die Arbeit mit Kindern macht mir große Freude. Dies ist eine tolle Bereicherung für mich und macht wirklich Spaß."

"nature4you" läuft über ein Jahr und beginnt wie das FÖJ am 1. September. Die Teilnehmenden sind sozial versichert. Sie erhalten ein Taschengeld und Zuschüsse zu Unterkunft und Verpflegung, insgesamt 355 € monatlich. Zum Abschluss erhalten sie ein Teilnahme-Zertifikat und ein Zeugnis mit Kompetenznachweis.

► Für den Durchgang ab September 2009 sind noch Plätze frei.

INFO

"nature4you" ve FÖJ hakkında daha fazla bilgi için www.stiftung-naturschutz.de veya Tel: 26.394.140

Näheres zu "nature4you" und FÖJ unter www.stiftung-naturschutz.de oder 26 39 41 40.

Siz daha TaTuTa'lamamışlardan mısınız? Sind Sie noch kein TaTuTa'ler?

Güneşin Aydemir, Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği, İstanbul

TaTuTa (**Ta**rım, **Tu**rizm, **Ta**kas) Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği'nin bir projesidir. Merkezi İstanbul'da olan kuruluş, bu projede isteyenlere organik bir çiftlikte çalışma imkanı vermektedir. TaTuTa, hayata geçtiği 2004 yılından bu yana yüzlerce kişinin yaşamını değiştirdi. Birçok çiftçi, ziyaretçi, gönüllü, konuk, sivil toplum örgütü, fon kuruluşu projenin sonuçlarını, tasarım örgüsünü hayranlıkla izledi, bir parçası olmaya can attı. TaTuTa, bir biçimde temas ettiği bütün insanlarda güzel, derin izler bıraktı, onlara ilham verdi.

Geçtiğimiz yıl Avrupa Birliği fonu ile yürüttüğümüz, "AB'ye Uyum Sürecinde Türk Kırsal Nüfusunun Gelişimi ve Katılımı" başlıklı projemiz için seçilen mekânlar TaTuTa çiftlikleriydi, bu çiftliklerin bulunduğu köylerdi ve o köylerin kahveleriydi. Yine 2006 yılında başlayan ve bir yılını tamamlayan % 100 organik halk pazarı çalışmasının temelleri de, ilk verileri de, ilk katılımcıları da TaTuTa çiftliklerinin ev sahipleri oldu. Hatta proje, onlardan bazıları ile birlikte tasarlandı. Amerikalı bir gazeteci tesadüfen ziyaret ettiği bir TaTuTa çiftliğini ülkesine dönünce New York Times gazetesinde yazdı.

Öncelikle yaptığımız şey, Anadolu'da tanıdığımız organik tarımla uğraşan bütün çiftlikleri ziyaret etmek ve birlikte yapacağımız bu çalışmaya onların katkısını almak oldu. Onlarla yaptığımız sohbetlerde, öğretmek yerine, onlardan öğrenmeyi yeğledik. Bizim de verdiklerimiz oldu tabii. Buğday'ın turizm'den anladığı "ziyaret, misafircilik" kavramlarını yerleştirmeye çalıştık.

TaTuTa çiftliği olmak için evin değiştirilmesine, gelecek kişinin lüks isteklerini karşılayacak hale getirilmesine, bunun için fazladan bir harcama yapılmasına gerek yoktur. Bu bir pansiyonculuk ya da turizm faaliyeti değildir. Bu bir değiş tokuş faaliyetidir. Bu sistemde belki paranın kendisi bile yok ya da çok çok azdır. Kırsaldaki gençler için bir gelecek ümidi, çiftçiliğin yüceltilmesi, doğanın korunması sağlanır. Çiftçinin ürününü doğrudan alıcıya ulaştırması için imkân kendiliğinden oluşur. Sistem içindeki diğer çiftçilerle bağlantı kurar, onların yaşadığı deneyimlerden faydalanır, ürünlerini takas eder.

▶ Daha fazla bilgi için: www.tatuta.org

TaTuTa ist ein Projekt vom Öko-Verein Buğday in İstanbul. Bei diesem Projekt kann jede/r auf einem Bio-Hof mitarbeiten. Das **TaTuTa**-Projekt (**Ta**rım-Landwirtschaft; **Tu**rizm-Tourismus; **Ta**kas-Austausch) hat, seit seinem Beginn im Jahr 2004, das Leben von Hunderten von Menschen verändert. Viele Öko-Landwirte, Besucher, Ehrenamtliche, gemeinnützige Vereine und Stiftungen verfolgten die Ergebnisse des Projektes und ihr Netzwerk mit Bewunderung und wollten auch ein Teil davon sein. Im gewissen Sinne hinterließ TaTuTa bei allen Beteiligten positive und tiefe Eindrücke und inspirierte sie.

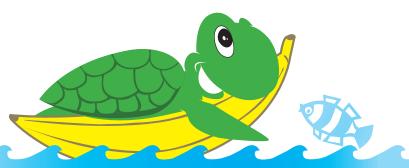
Letztes Jahr führten wir in Zusammenarbeit mit der Europäischen Union das Projekt "Die Entwicklung und der Beitrag des türkischen ländlichen Raumes während des Eingliederungsprozesses in die europäische Union". Die für dieses Projekt ausgewählten Lokalitäten waren TaTuTa Bauernhöfe, sowie die Dörfer in denen sie waren. Auch die 2006 erst ein Jahr alten 100% Biomärkte feierten ihren Ursprung und Erfolg durch Teilnehmer der TaTuTa Bauernhöfe. Das Projekt selbst wurde sogar zusammen mit einigen von ihnen konzipiert. Ein amerikanischer Journalist, der zuvor einen unserer Bauernhöfe besuchte, schrieb einen Artikel über TaTuTa in der New York Times.

Zuerst besuchten wir alle uns bekannten BIO-Bäuerinnen/Bauern, um gemeinsam mit ihnen zu arbeiten und sie ans Projekt zu partizipieren. Schon während der ersten Gespräche legten wir Wert darauf, dass wir mehr von ihnen lernen, anstatt zu lehren. Natürlich trugen wir auch unseren Teil dazu bei. Wir haben versucht, die Tourismus-Begriffe von Buğday-Tourismus-Konzept "Reisen und Besuchen" zu etablieren.

Um ein TaTuTa Bauernhof zu werden muss man, um die Ansprüche der Gäste zu erfüllen, weder das Haus umbauen, noch extra Kosten einplanen. Das ist keine Vermietung einer Pension oder eine Tourismusaktivität. Das ist ein Austausch-Projekt. In diesem System wird das Geld ganz wenig oder gar nicht verwendet. Dadurch eröffnen sich Jugendlichen im ländlichen Raum Zukunftsperspektiven, das traditionelle Bauerntum wird geschätzt, bewahrt und die Natur geschützt. Möglichkeiten, ihre Erträge direkt an die Käufer zu bringen entstehen von selbst. Die Landwirte finden, dank der Gäste, Zugang zu Informationen, Materialien, Kunden und freiwilligen Helfern. Das System hilft auch bei der Vernetzung von BIO-Bäuerinnen/Bauern, die in diesem Projekt mitmachen, um voneinander zu profitieren und ihre Produkte auszutauschen.

Suyla ilgili bilgiler Wasserwissen

Zusammengestellt von Gökhan, E-Mail: g.uezuelmez@tdz-berlin.de

SUYLA İLGİLİ BİLGİLER: Dünyamızdaki bütün suların (tatlı ve tuzlu) bir banyo küvetine sığdığını varsayarsak, bunun içindeki tatlı su miktarı bir su bardağını doldururdu. İçme suyu miktarı ise çok daha azdır.

TATLI SU TATLI DEĞİL: Tuz oranı %0,05'ten az olan sulara tatlı su diyoruz. Örnek olarak, yağmur suyu, göllerdeki sular ve yeraltı suları.

TUZLU SU: İçerisinde çözünmüş tuz bulunduran sudur. Doğal tuzlu su, denizler ve tuz göllerinde bulunur. İçerisinde yüksek miktarda tuz bulunan su, insanların içmesi için uygun değildir. Dünyadaki suların yaklaşık %96,5'i tuzlu sulardan oluşur. Almanya su bakımından çok zengin bir ülkedir. Almanya'daki suların sadece %3'ü içme suyu olarak kullanılmaktadır.

İÇME SUYU: Almanya'da
en kolay ve ucuz elde
edilebilen şey içme suyudur. Su
hayattır. İnsanın yaşayabilmesi
için su gereklidir. Su insan vücudunda faydalı maddeleri ve mineralleri çözücü,
kana ve hücrelere taşıyıcı görevi üstlenmektedir.
Ayrıca su vücudumuzdaki kan basıncını düzenler ve vücut
sıcaklığını ayarlar.

SU DÖNGÜSÜ: Su yeryüzünde her yerde ve değişik şekillerde bulunmaktadır. Bulutlardan yağar. Nehir ve ırmaklardan denizlere akar. Bitkilerde bulunur. Kar olarak bulutlardan yağar. Topraktaki kar erir ve yeraltına su olarak sızar ve burada yeraltı suyu olur.

WASSERWISSEN: Wenn sämtliches auf der Erde vorkommende Wasser einer Badewannenfüllung entspräche, würde der Süßwasseranteil ein Trinkglas füllen. Mit dem für die Trinkwasserversorgung verfügbaren Wasser wäre lediglich ein Schnapsglas zu füllen.

SÜSSWASSER ist nicht süß aber: Wasser mit wenigem als 0,05 % Gehalt an Salzen wird als Süßwasser bezeichnet. So z.B. Regenwasser, Wasser in Seen und meist Grundwasser.

SALZWASSER: Wasser mit gelösten Salzen wird als Salzwasser bezeichnet. Natürliches Salzwasser findet sich z.B. als Meerwasser oder in einem Salzsee. Wasser mit einem hohen Salzgehalt ist für den menschlichen Genuss nicht geeignet. Ca. 96,5 % allen

Wassers auf der Erde ist Salzwasser. Deutschland ist ein wasserreiches Land, hier werden nur 3 % des Wassers für die Trinkwasserversorgung

TRINKWASSER: Das in Deutschland am einfachsten zu bekommende und günstigste Lebensmittel ist Trinkwasser. Es ist lebenswichtig für den menschlichen Organismus. Wasser ist im Körper das Lösungs- und Transportmittel für Mineralstoffe, Spurenelemente sowie für Nahrungsbestandteile im Blut und im Gewebe. Wasser

hält den Blutdruck aufrecht und reguliert die Temperatur im Körper.

WASSER-KREISLAUF: Wasser ist vielfältig und es ist überall. Es fällt aus Wolken. Es fließt durch Bäche und Flüsse in's Meer. Es ist in Pflanzen. Es fällt als Schnee aus den Wolken. Auf der Erde schmilzt der Schnee und versickert.

Neler Yapabilirsin? Was kannst Du tun?

BİR KAÇ ÖNERİ 🗸

Suyu nasıl tasarruf edebilirsin, bir düşün!

- Duş almak, doğaya banyo yapmaktan daha uygundur.
- Sabunlanırken musluğu kapat. Kullanmadığın zaman musluğu açık bırakma.
- Dişlerini fırçalarken su bardağı kullanırsan, daha az su sarf etmiş olursun.
- Duş aldığın zamanı kısa tutarsan, daha az su harcamış olursun.

WICHTIGE TIPPS •

Überlege, wie Du Wasser sparen kannst!

- Duschen ist ökologisch besser als baden.
- Dreh den Hahn zu, wenn Du Dich einseifst.
- Benutze während des Zähneputzens am besten einen Zahnputzbecher.
- · Vielleicht kannst Du ja auch etwas kürzer duschen.
- Lass nie Wasser laufen, wenn Du es nicht brauchst!

5-soruluk SU-BİLMECESİ DAS 5-FRAGEN WASSERQUIZ

1. Yetişkin bir insanın vücudundaki su oranı ne kadardır?

B: %98,8 C: % 75

2. Dünya yüzeyinin %70'i su ile kaplıdır. Bundan dolayı dünya mavi gezegen ismini hak ediyor, ama mevcut "mavi altının" büyük bir oranını tuzlu su oluşturmaktadır.

İnsanların kullanabileceği suyun oranı % kaçtır?

B: %0,02

C: %3,5

3. Damlayan bir musluktan bir günde ne kadar su ziyan olur (boşa harcanır)?

A: 3 litre

B: 7,5 litre

C: 17 litre

4. İnsan için su, değerli ve az olan bir doğal kaynaktır. İnsanlar suyu nasıl kullanıyorlar? Dünyadaki su tüketimi sektörlere

A: $\sqrt{69}$ tarım, $\sqrt{8}$ 23 sanayi, $\sqrt{8}$ 8 hane/konut

B: %84 tarım , %11 sanayi, %5 hane/konut

C: % 42 tarım , % 43 sanayi, % 15 hane/konut

5. Gıdaların üretim sürecinde, farkına varılmayan, görülmeyen ne kadar su kullanılmaktadır? 1 kg pirinç yetiştirmek için 2.000-5.000 litre su kullanılmaktadır.

Tek bir hamburger üretmek için kaç litre su gereklidir? A: 3.000 litre B: 11.000 litre C: 8.800 litre

- 1. Aus wieviel Prozent Wasser besteht ein erwachsener Mensch?
- 2. 70% der Erdoberfläche sind von Wasser bedeckt. Damit mag die Erde zwar der blaue Planet sein, der Großteil des vorhandenen "blauen Goldes" ist aber Salzwasser. Wieviel Prozent bleiben für den menschlichen Verbrauch übrig?

A: 12 %

B: 0,02 %

C: 3,5 %

3. Wieviel Wasser verschwendet ein tropfender Wasserhahn pro Tag?

A: 3 Liter B: 7,5 Liter C: 17 Liter

4. Wasser ist für den Menschen also eine rare Ressource. Wie aber nutzt er sie? Der weltweite Wasserverbrauch nach Sektoren sieht folgendermaßen aus:

A: 69 % Landwirtschaft, 23 % Industrie, 8 % Haushalt B: 84 % Landwirtschaft, 11 % Industrie, 5 % Haushalt C: 42 % Landwirtschaft, 43 % Industrie, 15 % Haushalt

5. Im Produktionsprozess der Nahrung sind viele Liter Wasser versteckt, die gar nicht wahrzunehmen sind. Um einen Liter Reis anzubauen benötigt man 2.000-5.000 Liter Wasser. Wie viele Liter Wasser verschlingt die Produktion eines einzelnen Hamburgers? A: 3.000 Liter B: 11.000 Liter C: 8.800 Liter

DOĞRU YANITLAR

Soru 1: Doğru yanıt A: %60; Yetişkin bir insan vücudunun %60'ı sudan oluşmaktadır. Diğer canlılarda su oranı %90'a kadar çıkabiliyor. İnsanlarda, vücuttaki su miktarının %15'inin kaybı ölüme neden olur.

Soru 2: Doğru yanıt B: % 0,02; Dünyadaki suyun sadece %0,02'sini insanlar kullanabilir. Dünyadaki suyun %96,5'i tuzlu sudan oluşmaktadır ve işlemden geçirilmeden insanlar, karada yaşayan hayvanlar ve tarım için uygun değildir. Tatlı sular çoğunlukla insanların ulaşamayacağı, buzullarda ve kutup bölgelerinde ve atmosferde bulunmaktadır veya bitki ve hayvanların yaşamının korunmasında kullanılmaktadir.

Soru 3: Doğru yanıt C: 17 litre. Damlayan bir musluk'tan günde 17 litre, yılda 6.205 litre su ziyan olmaktadır. Neredeyse WHO

(Dünya Sağlık Örgütü)'nün içme, yemek pişirme ve hijyen için gerekli gördüğü günlük 25 litre su miktarı kadar. Ve dünyanın birçok bölgesinde eksik olan su.

<u>Soru 4:</u> **Doğru yanıt A:** % 69 tarım, % 23 sanayi, % 8 konut. Global olarak insanlar suyun %69'unu tarım, %23'ünü sanayi, %8'ini konut için kullanmaktalar. Bu dağılım oranları kıtalara göre değişkenlik göstermektedir. Afrika'da suyun % 90'ı tarımda kullanılırken, Avrupa'da %54'ü sanayide kullanılmaktadır.

Soru 5: Doğru yanıt B: 11.000 litre. Bir hamburger üretmek için 11.000 litre su gerekmektedir. Batılı beslenme alışkanlıklarının dünya su tüketimini büyük oranda etkiliyor olması bizi şaşırtmasın!

AUFLÖSUNG

Frage 1: Richtig A: 60%; Ein erwachsener Mensch besteht zu rund 60 % aus Wasser, bei anderen Lebewesen kann der Wasseranteil sogar bis 90 % des Körpers ausmachen. Schon ein Verlust von 15 % der Wassermenge führt beim Menschen zum Tod.

Frage 2: Richtig B: 0,02%; Für den menschlichen Verbrauch bleiben nur 0,02 % des auf der Erde vorhandenen Wassers übrig, 96,5 % der globalen Wassermassen sind Salzwasser, das ohne Aufbereitung für die Nutzung durch Menschen, durch Landtiere und für die Landwirtschaft nicht geeignet ist. Das Süßwasser ist meist für den Menschen unzugänglich im Eis der Gletscher und Polarzonen sowie in der Atmosphäre gebunden oder wird für die Aufrechterhaltung pflanzlichen und tierischen Lebens gebraucht.

Frage 3: Richtig C: 17 Liter; Ein tropfender Wasserhahn vergeudet 6.205 Liter jährlich, das sind 17 Liter Wasser pro Tag. Fast so viel wie die 25 Liter, die nach Angaben der Weltgesundheitsorganisation (WHO) pro Tag zum Trinken, Kochen und den hygienischen Bedarf nötig sind und die in vielen Teilen der Welt dafür fehlen.

Frage 4: Richtig A: 69 % Landwirtschaft, 23 % Industrie, 8% Haushalt; Global nutzen die Menschen 69% des Wassers für die Landwirtschaft, 23% für die Industrie und 8 % für den privaten Verbrauch. Dabei variiert die Aufteilung aber stark nach Kontinenten: Während in Afrika und Asien fast 90 % des Wassers in die Agrikultur fließt, verbraucht in Europa die Industrie mit 54% den Löwenanteil.

Frage 5: Richtig B: 11.000 Liter; Um einen Hamburger zu produzieren benötigt man 11.000 Liter Wasser. Kein Wunder, dass die Anpassung an die westlichen Essgewohnheiten eine große Auswirkung auf den weltweiten Wasserverbrauch hat.

Kanalizasyon borusuna akıtılan veya çöpe atılan şeylerden hangileri yeraltı sularına zarar verir? İşaretleyerek ve rakamları yazarak bize çözümünü sun! **E-Posta: g.uezuelmez@tdz-berlin.de**

Kreise die Sachen ein, schreib die Zahlen auf und verrat uns Deine Lösung! g.uezuelmez@tdz-berlin.de

2.

3.

5.

Etkinlikler

Veranstaltungstipps

► Kentte Doğayı yaşama günü

150 ayrı mekânda yapılacak 500'e yakın etkinlikle Stiftung Naturschutz, Berlin'in neden Almanya'nın en fazla doğal çeşitliliğe sahip olan şehri olduğunu gösteriyor. Kentte Doğayı yaşama gününde ilginç doğa olayları ve unutulmaz anlar yaşayınız.

05 Haziran'dan itibaren bilet temin etmek mümkündür. Ayrıntılı bilgi: www.langertagderstadtnatur.de

Tarih:

04/05 Temmuz 2009 Fivatlar: 26 saatlik normal bilet 7,00 €

indirimli bilet 3,00 € 26 saatlik aile bileti 12.00 € bir etkinlik bileti 3,00 €

► Langer TAG der STADTNatur

In rund 500 Veranstaltungen an 150 Orten zeigt die Stiftung Naturschutz, warum Berlin die artenreichste Stadt Deutschlands ist. Erleben Sie besondere Natur-Ereignisse und unvergessliche Momente am Langen Tag der StadtNatur. Tickets zum Langen Tag der Stadt-Natur sind ab dem 05. Juni 2009 erhältlich.

Mehr Infos unter: www.langertagderstadtnatur.de

Datum: 04./05. Juli 2009

26-Stunden-Erwachsenenticket 7,00 € Preise: Ermäßigtes 26-Stunden-Ticket 3,00 €

26-Stunden-Familienticket 12,00 € Einzelveranstaltungsticket 3,00 €

- ▶ Kongre: "Kentte tarım ve kültürler arası bahçecilik – Şehrin geleceği"
- ► Tagung: "Urbane Landwirtschaft und Interkulturelle Gärten - Zukunft der Stadt"

Düzenleyen | Veranstalter:

Stiftungsgemeinschaft "anstiftung & ertomis" München, Evangelische Akademie Tutzing Yer ve Tarih: Tutzing, 23-25 Ekim 2009 tarihleri

Ort & Zeit: Tutzing, 23.-25. Oktober 2009 Başvuru | Anmeldung: Herr Dr. Held

E-Posta | E-Mail: held@ev-akademie-tutzing.de

Tel.: 08158/251-116

- ► Kongre: Kültürler arası bahçecilik ağı
- ► Tagung: Netzwerk Interkulturelle Gärten

Düzenleyen | Veranstalter:

Stiftung Interkultur

Yer ve Tarih:

Hannover, 3.-5. Temmuz 2009 tarihleri Ort & Zeit: Hannover, 3.-5. Juli 2009

Başvuru | Anmeldung: Ingrid Reinecke

Tel.: 089/74 74 60-15

- ▶ 1. Kültürlerarası Çevre ve Sağlık şenliği
- ▶ 1. Interkulturelles Umwelt- und Gesundheitsfestival

Düzenleyen:

Berlin Türk-Alman Çevre Koruma Merkezi Friedrichshain-Kreuzberg Belediyesi NABU e.V. ve Kotti e.V.

Veranstalter:

Türkisch-Deutsches Umweltzentrum Berlin Bezirksamt Friedrichshain-Kreuzberg NABU e.V. ve Kotti e.V.

Yer ve Tarih: Berlin Kreuzberg, Oranienplatz 6 Eylül 2009'da saat 14.00-18.00 arası

Ort & Zeit: Berlin Kreuzberg, Oranienplatz

6. September 2009, 14-18 Uhr

- ► Gösteri: "Nükleer enerji HAYIR, SAĞOL!"
- ► Demo: "Atomkraft NEIN DANKE!" Yer ve Tarih: Berlin, 5 Eylül 2009

Ort & Zeit: Berlin, 5. September 2009 Ayrıntılı bilgi | Mehr Infos unter www.anti-atom-treck.de

IMPRESSUM

HERAUSGEBER Türkisch-Deutsches Umweltzentrum Berlin ADRESSE Skalitzer Str. 39 D-10997 Berlin TELEFON 030.69 53 52 93 FAX 030.69 53 58 89

ÖFFNUNGSZEITEN Mo-Do: 9.00-17.00, Fr: 9.00-15.30 Uhr

INTERNET www.tdz-berlin.de/html/ umwelt-zentrum.html

DOWNLOAD MUZ www.tdz-berlin.de/ html/umwelt-zentrum/MUZ

REDAKTION Dr. Turgut Altuğ Leiter des Türkisch-Deutschen Umweltzentrums Berlin t.altug@tdz-berlin.de

ÜBERSETZUNGEN

Team Umweltzentrum: Gökhan Üzülmez (Seiten: 3, 18, 21); Arif Kıran (Seiten: 6, 10, 20);

Dr. Turgut Altuğ (Seiten: 12, 14, 17, 19, 24, U3)

Ender Çetin, DITIB (Seite: 16)

GESTALTUNG Uta Tietze. Kerstin Porges, Gökhan Üzülmez

TITELBILD Gökhan Üzülmez

ANZEIGENVERKAUF TELEFON 030.69 53 52 93 t.altug@tdz-berlin.de

DRUCK Motiv-Offset Berlin Gedruckt auf 100 % Recyclingpapier mit blauem Umweltengel

PREIS 0,50 € **AUFLAGE 2.500**

ABONNEMENT

Die MUZ erscheint 4x im Jahr. Im Abonnement für 8,00 €/Jahr,

ABO-BESTELLUNG UNTER TELEFON 030.69 53 52 93

TRÄGER DES TÜRKISCH-DEUTSCHEN **UMWELTZENTRUMS BERLIN:**

TÜRK ALMAN MERKEZI I TÜRKISCH-DEUTSCHES ZENTRUM E.V. Karl-Marx-Str. 44, 12043 Berlin

TELEFON 030.69 80 70 70 FAX 030.69 80 70 729 info@tdz-berlin.de www.tdz-berlin.de

Kt.Nr.: 07 71 56 75 00

SPENDENKONTO TDZ E.V. Dresdner Bank, BLZ: 100 800 00

Die Zeitschrift wird gefördert

REDAKTIONELLER HINWEIS

Für Text und Bild unserer GastautorInnen übernimmt der Herausgeber keine Verantwortung.

Organik atıklarla iklimi koruyalım Mit BIOGUT das Klima schützen

Dr. Kersten Erdelbrock, Berliner Stadtreinigung

İklim değişikliği yavaş ve gizlice ilerlemektedir. Bu yüzden bir çok insan küresel ısınmayı algılamamaktadır. Bu sorun, yalnızca günümüzün değil geleceğin de sorunudur. Bu olumsuz durumdan dünya çapında çocuklarımız ve torunlarımız olumsuz etkileneceklerdir.

İklimi korumak için her birey mutfakta da bir katkıda bulunabilir ve bunun yanı sıra para tasarruf edebilir. Bunun için biyolojik (organik) atıklar, yani hayvansal ve bitkisel atıklar, diğer atıklardan düzgün bir şekilde ayrılarak mutfakta toplanabilir ve avluda bulunan büyük çöp bidonlarına (BSR firmasının) atılabilir. Bu tip atıklar içerisinde, örneğin yemek, çay ve kahve artıkları ve çiçekler sayılabilir. Organik atıkların önemini ve değerini vurgulamak için BSR bunu atık değil de organik madde olarak adlandırmakta, bunların atıldıkları çöp bidonunu, iklim koruma bidonu diye adlandırmakta ve iklim korumanın bu kuruluş için en önemli konulardan birisi olduğunu açıklamaktadır. BSR Başkanı Vera Gaede-Butzlaff "ne kadar çok atık BIOGUT çöp bidonuna atılırsa, o kadar çok iklim korunur" diyerek, bu konunun önemini vurgulamaktadır.

Peki toplanan bu organik atıklar ne yapılıyor ve iklimi korumak için neler yapılıyor? Güncel olarak, BSR bu atıkların kullanılacağı bir biyogaz tesisi yapıyor. Bu tesiste üretilecek olan gaz, doğal gaz şebekesine aktarılacak ve bu, ısıtmada ya da yemek pişirmede kullanılacaktır. Bunun yanısıra bu gazın araçlarda kullanımı da söz konusudur. BSR uzun yıllardan bu yana doğal gazla çalışan çöp arabalarına sahiptir.

Bir çok insan kendisine şu soruyu sormaktadır: "Doğal gaz, benzin, mazot ya da kömür yerine biyo gaz kullanmak gerçekten iklimi korur mu? Biyo gaz yakılınca da çevre için zararlı olan karbon dioksit üretilmiyor mu?" "Evet, ama bu tüm yakıtlarda ortaya çıkıyor." Ama biyo gazın yanması sonucu ortaya çıkan karbon dioksit miktarı, bitkilerin büyüme çağında havadan aldığı kadardır. Yani bu doğal bir döngüdür. Çevre ve iklim için zararlı olan karbon dioksit, petrol, doğal gaz ya da kömürün yakılması sonucu, ek olarak ortaya çıkan ve atmosferdeki miktarı da bu şekilde artandır.

BSR, Berlin'lilerden ve tabii ki burada yaşayan göçmenlerden de daha çok organik atık toplamak istiyor. Bu yüzden BSR, mutfakta ortaya çıkan organik atıkları toplamak için yardımcı olmakta ve geri dönüşüm tesislerinde ücretsiz olarak pratik çöp bidonları dağıtmaktadır.

Sorularınız için BSR'in telefon numarası: **759.249.00**

Die Veränderung unseres Klimas geht langsam und schleichend vor sich. Darum wird der Klimawandel von vielen Menschen kaum wahrgenommen. Dabei ist der Klimawandel nicht nur DAS beherrschende Umweltproblem unserer Zeit, sondern er wird vor allem unsere Kinder und Enkel betreffen. Und das über Grenzen hinweg, weltweit.

In der Küche kann jetzt jeder einen wichtigen, ganz persönlichen Beitrag zum Klimaschutz leisten – und nebenbei auch noch Geld sparen. Dazu müssen nur die Bioabfälle, also die Abfälle, die ursprünglich von Tieren oder Pflanzen stammen, sorgfältig getrennt gesammelt und in die BIOGUT-Tonne der BSR gefüllt werden. Zu diesen Abfällen gehören z.B. alle Essensreste, Teeund Kaffeesatz, oder auch Blumen. Um zu unterstreichen, dass diese biologischen Abfälle sehr wertvoll, wichtig und gut sind, spricht die BSR ganz bewusst von "BIOGUT", erklärt die BIOGUT-Tonne zur Klimaschutztonne und macht den Klimaschutz zur Chefsache: "Je voller die BIOGUT-Tonne ist, desto mehr Klimaschutz ist drin", sagt Vera Gäde-Butzlaff, die Chefin der BSR.

Doch was passiert mit dem eingesammelten BIOGUT und wie klappt das mit dem Schutz unseres Klimas? Die BSR baut eine Biogas-Anlage, in der demnächst aus unserem BIOGUT Biogas erzeugt wird, welches in unser Erdgasnetz eingespeist wird. Mit diesem Gas kann dann ganz normal gekocht oder geheizt werden. Auch Fahrzeuge – die BSR hat z.B. schon seit vielen Jahren Erdgas-Müllautos – können mit dem Gas aus unserem BIOGUT betrieben werden.

Viele Menschen fragen sich: "Bringt es wirklich etwas für den Klimaschutz, wenn man Biogas anstatt Erdgas, Benzin, Diesel oder Kohle verwendet? Entsteht nicht auch beim Verbrennen von Biogas das klimaschädliche Kohlendioxid?" Eindeutiges "Ja, aber...." Ja, es entsteht, wie bei jeder Verbrennung. Aber nur gerade soviel, wie die Pflanzen beim Wachstum zuvor der Luft entnommen haben und neue Pflanzen zum Wachstum brauchen. Es ist also ein ganz natürlicher Kreislauf. Gefährlich für das Klima ist nur die Menge Kohlendioxid, die zusätzlich durch das Verbrennen von Erdöl, Erdgas oder Kohle in die Luft abgegeben wird und sich immer mehr anreichert.

Die BSR möchte möglichst viel BIOGUT einsammeln, von möglichst vielen BerlinerInnen – also auch von MigrantInnen. Darum hilft die BSR bei der BIOGUT-Sammlung in der Küche und verteilt auf ihren Recyclinghöfen praktische Behälter für die Küche und zwar kostenlos.

Bei Fragen zur BIOGUT-Tonne erreichen Sie die BSR unter Telefon: **7592 – 4900.**

BIOGUT-Broschüre mit Informationen zur Nutzung der BIOGUT-Tonne

Bu gibi çöpler BIOGUT yazılı bidona atılmalıdır:

- Meyve ve sebze kabukları / artıkları
- Kahve ve filtresi, çay artıkları çay poşetí
- Cicekler
- Yemek artıkları ve yumurta kabuklar
- Bozulmuş ya da çürümüş gıda maddeleri (ambalajsız olarak)
- Bahçe atıkları (örneğin: biçilmiş çimen ve kesilmiş çit bitkileri, yapraklar, çürük meyveler)

Tavsiye:

Yemek artıklarını, bozulmuş gıda maddelerini ve nemli organik atıkları (sebze ve meyve) bir gazeteye kalın bir şekilde sarınız. Bu yöntem organik çöpün nemini alır ve böylece mutfağınızdaki çöp kovasının ve avludaki BIOGUT yazılı çöp bidonunun temiz kalmasını sağlar.

Das gehört in die BIOGUT-Tonne:

- Schalen und Reste von Obst und Gemüse
- Kaffeesatz samt Filter, Tee und Teebeutel
- Blumen
- Essensreste und Eierschalen
- verdorbene Lebensmittel (ohne Verpackung!)
- Gartenabfälle (z.B. Rasen- und Heckenschnitt, Laub, Fallobst)

Tipp

Essensreste, verdorbene Lebensmittel und sehr feuchtes BIOGUT dick in Zeitungspapier einwickeln. Das bindet Feuchtigkeit und hält Ihren Bio-Behälter in der Küche und die BIOGUT-Tonne sauber.

